

HOSPODAŘENÍ ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ V PRODUKČNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH OBLASTECH BESKYD A BÍLÝCH KARPAT

Ing. Alice Picková
Ing. Jindřich Špička

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Ing. Alice Picková
Ing. Jindřich Špička

**HOSPODAŘENÍ ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ
V PRODUKČNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH OBLASTECH
BESKYD A BÍLÝCH KARPAT**

(výzkumná studie)

Praha 2008

Publikace prezentuje dílčí výsledky projektu UNDP GEF 2255/1705 „Zachování biologické rozmanitosti trvalých travních porostů v pohoří Karpat v České republice prostřednictvím cíleného využití nových zdrojů financování Evropského společenství“.

Lektor: doc. Ing. Jaroslav Jánský, CSc.

Ústav podnikové ekonomiky PEF MZLU v Brně

Text neprošel jazykovou korekturou.

© Ing. Alice Picková, Ing. Jindřich Špička
Ústav zemědělské ekonomiky a informací
ISBN 978-80-86671-54-3

OBSAH

Vysvětlivky a použité zkratky	1
Úvod	3
1 Podnikání v produkčně znevýhodněných podmínkách.....	3
1.1 Charakteristika výběrového šetření	4
1.2 Způsob analytického zpracování získaných dat	4
1.3 Výsledky základního dotazníkového šetření	5
1.3.1 Výsledky analýzy rozptylu.....	5
1.3.2 Výsledky logistické regrese	6
1.3.3 Shrnutí výsledků statistických analýz	7
2 Hodnocení finančního zdraví podniků v oblasti Beskyd a Bílých Karpat.....	7
2.1 Metodika a výsledky hodnocení finančního zdraví	7
2.2 Souhrnné hodnocení finančního zdraví	13
3 Nákladově výnosový přístup hodnocení hospodaření podniků v CHKO.....	14
3.1 Limity hospodaření v CHKO	14
3.2 Výnosy z hospodaření na lučních a pastevních porostech	17
3.2.1 Dotace na obhospodařování lučních a pastevních porostů.....	19
3.2.2 Ekonomická újma při hospodaření v I. zóně CHKO	22
3.3 Náklady na obhospodařování lučních a pastevních porostů.....	23
3.4 Syntéza poznatků z nákladově výnosové analýzy	27
4 Závěry a metodická doporučení.....	28
Souhrn.....	30
Summary.....	30
Literatura.....	31
Přílohy	33
Příloha 1 – Základní principy udržitelného rozvoje	34
Příloha 2 – Dotazník obecný a finančně ekonomický.....	35
Příloha 3 – Statistické metody	38
Příloha 4 – Podpora extenzivního hospodaření od roku 2007	48

Vysvětlivky a použité zkratky

AEO	agroenvironmentální opatření
DPH	daň z přidané hodnoty
ES	Evropské společenství
FADN CZ	Farm Accountancy Data Network Czech (Zemědělská účetní datová síť)
PFO	podniky fyzických osob
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro identifikaci pozemků)
LPF	lesní půdní fond
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NP	národní park
OP	ochrana přírody
OPVZ	ochranné pásmo vodních zdrojů
PPO	podniky právnických osob
PPK	Program péče o krajinu
PRV	Program rozvoje venkova
SAPS	Single Area Payment Scheme (zjednodušená přímá platba na plochu)
t. p.	travní porost
TTP	trvalé travní porosty
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VDJ	velká dobytčí jednotka
VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky (od 1. 7. 2008 Ústav zemědělské ekonomiky a informací, ÚZEI)
z. p.	zemědělská půda
ZD	zemědělské družstvo
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZPV	zemědělský půdní fond

ÚVOD

Motto: „(Trvale) udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.“ (Gro H. Brundtlandová, Zpráva pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj, 1987).

Udržitelný rozvoj představuje rovnováhu mezi třemi podstatnými a determinujícími oblastmi našeho života – ekonomikou, sociálními aspekty, presentující se především zaměstnaností a možností obživy, a životním prostředím. V podstatě jde o to, zabezpečit s využitím ekonomických prostředků materiální, sociální a kulturní lidské potřeby. Právě podnik a podnikatelské aktivity umožňují získat materiální prostředky nutné pro udržení života na venkově, resp. ve všech oblastech venkova. Následně pak bývá zajištěna i obslužnost v rámci daného regionu či oblasti a všechny návazné činnosti, přinášející další ekonomické efekty. Toto vše by mělo (ale i musí) probíhat při respektování a ochraně přírodních podmínek, ve kterých jsou podnikatelské aktivity provozovány.

Byla nastolena otázka „...jak se žije podnikům v Beskydech a v Bílých Karpatech, jsou životaschopné a schopné udržet a zajistit rozvoj oblastí, které jsou národním přírodním dědictvím?“. Cílem výzkumu tedy byla analýza životaschopnosti zemědělských podniků hospodařících v produkčně znevýhodněných oblastech a pod vlivem legislativních omezení chráněných krajinných oblastí.

Dotazníkové šetření, které mělo tuto otázku zodpovědět, probíhalo ve dvou etapách, a to v rámci věcných dotazů a dotazů finančně ekonomického charakteru. Věcné odpovědi byly podrobeny analýze metodou logistické regrese a analýzy rozptylu. Pro hodnocení a srovnávání finančně ekonomických dat byly využity metody finanční a nákladové analýzy. Zdrojem dat bylo výběrové šetření realizované ve vybraných podnicích uvedených oblastí, data FADN CZ a internet. Výsledky předkládané studie vycházejí z terénního průzkumu organizovaného v letech 2006 a 2007.

Autoři děkují všem, kteří se na tvorbě této studie přímo či nepřímo podíleli, zejména Ing. M. Fischerovi a Ing. M. Vojtíškovu za pomoc při zpracování podkladových dat.

1 PODNIKÁNÍ V PRODUKČNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH PODMÍNKÁCH

Základní předpoklad – podnikání v produkčně znevýhodněných podmínkách by mělo přispět k zachování životaschopného venkovského osídlení, zachování venkovské krajiny a podpořit systémy hospodaření, které budou brát ohled na požadavky ochrany životního prostředí. V podmínkách CHKO pak je ještě zvýrazněna důležitá ochranná funkce – zachování hodnot krajiny typických pro tu kterou konkrétní oblast. Z uvedeného vyplývá, že ekonomickým aktivitám a jejich provozům zabezpečujícím obživu obyvatel jsou kladeny „překážky“, které by měly být odškodněny právě systémem dotací, do výše zmíněných oblastí plynoucích.

Je tomu skutečně tak?

V rámci projektu „Zachování biologické rozmanitosti trvalých travních porostů v pohoří Bílých Karpat v ČR prostřednictvím cíleného využití nových mechanismů financování Evropského společenství“ byl zkoumán tento problém ze tří hledisek:

- odpovědi farmářů na konkrétní dotazy (základní dotazníkové šetření),

---

¹ *Posláním CHKO je ochrana všech hodnot krajiny a jejich přírodních zdrojů. Jedná se zejména o povrchové utváření krajiny včetně vodních toků, její vegetační kryt a volně žijící živočichy, rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu, urbanistickou podobu obcí a architekturu staveb. (<http://nature.hyperlink.cz/Beskydy>).*

- finančně ekonomický pohled na hospodaření podniků (rozšířené dotazníkové šetření doplněné o vybrané podniky z oblasti Bílých Karpat),
- nákladově výnosový pohled, tj. ekonomika rostlinných komodit převažujících v uvedené oblasti.

1.1 Charakteristika výběrového šetření

Pro první hledisko – konkrétní dotazy na způsob existence a kvalitu života a podnikání podnikatelských subjektů hospodařících ve znevýhodněných produkčních oblastech – odpověděli prakticky všichni dotazovaní respondenti a tazatelé neměli s vyplňováním dotazníků problémy².

Ke druhému a třetímu hledisku (finančně ekonomické a nákladově výnosové hledisko) neměli respondenti tak vstřícný přístup. K analytickému zpracování bylo možno využít pouze 18 dotazníků. Z toho důvodu jsme museli v rámci vyhodnocení a relevantní vypovídací schopnosti zvolených ukazatelů doplnit informace z dalších zdrojů, tj. z dat FADN CZ a internetu.

Strukturu výběrového souboru uvádějí tab. 1 a 2.

Tab. 1 – Struktura výběrového souboru

Podniky hospodařící v:	PPO			PPO	PFO	Celkem
	a.s.	s r.o.	ZD			
CHKO Bílé Karpaty	4	2	1	7	22	29
CHKO Beskydy	0	0	0	0	21	21
v obou oblastech zároveň	0	0	0	0	1	1
Počet podniků v souboru celkem	4	2	1	7	44	51

Tab. 2 – Ekologicky hospodařící zemědělci v rámci výběrového šetření

Podniky hospodařící v:	PPO			PPO	PFO	Celkem
	a.s.	s r.o.	ZD			
CHKO Bílé Karpaty	2	2	1	5	15	20
CHKO Beskydy	0	0	0	0	0	0
v obou oblastech zároveň	0	0	0	0	1	1
Celkem	2	2	1	5	16	21

Poznámka: Včetně zemědělců zařazených do přechodné fáze mezi konvenčním a ekologickým hospodařením.

1.2 Způsob analytického zpracování získaných dat

Pro analytické zpracování základního dotazníkového šetření (51 podniků celkem, z toho 44 PFO) byly použity statistické metody – analýza rozptylu a logistická regrese.

Analýza rozptylu je metodou matematické statistiky³, která umožňuje ověřit, zda na hodnotu náhodné veličiny⁴ pro určitého jedince má statisticky významný vliv hodnota některého znaku, který se u jedince dá pozorovat. Tento znak musí nabývat jen konečného počtu možných hodnot (nejméně dvou) a slouží k rozdělení jedinců do vzájemně porovnávaných skupin. Kvantitativní hodnota znaku přitom nemá povahu míry.

² Dotazník je uveden v příloze 2.

³ Podrobnější popis použitých metod uvádíme v příloze 3.

⁴ Metodický postup je uveden v rámci jednotlivých kapitol.

Logistická regrese umožňuje identifikovat model závislosti jedné kategorizované veličiny na ostatních. Kategorizovaná veličina bývá v binární podobě (ano/ne). Na základě nalezeného vztahu lze provádět predikce včetně odhadu pravděpodobnosti výskytu jednotlivých kategorií.

Finančně ekonomická data jsou zpracována metodou finanční analýzy v kapitole 2, a následně pak je v kapitole 3 této studie provedena analýza nákladů a výnosů.

1.3 Výsledky základního dotazníkového šetření

Na základě dotazníkového šetření, respektive položených dotazů, byl učiněn pokus na základě uvedených statistických metod postihnout vazby mezi jednotlivými věcnými kategoriemi a skutečnostmi. Základní zjištění a vazby včetně jejich váhy a významu pro základní otázku formulovanou v rámci této studie – tj. *jak a jakým způsobem jsou podnikatelské subjekty dle subjektivních vyjádření respondentů determinovány hospodařením v produkčně znevýhodněných oblastech, respektive v CHKO* – jsou prezentovány v následujícím přehledu. Kompletní provedení statistické analýzy (analýzy rozptylu a logistické regrese) včetně charakteristik je shrnuto v příloze 3 k této studii.

1.3.1 Výsledky analýzy rozptylu

V analýze rozptylu nabývají hodnoty vysvětlujících (nezávislých) proměnných malého počtu úrovní (v našem případě dvou), podle nichž lze hodnoty vysvětlovaných (závislých) proměnných třídít do skupin. Jedná se o analýzu množstevní variability.

Významnější vazby byly zjištěny zejména mezi následujícími proměnnými:

Tab. 3 – Výsledek analýzy rozptylu (významnější vazby)

Nezávisle proměnná	Závisle proměnná
PFO, podnikání v CHKO	Chov skotu
PFO, věk, věková kategorie 45-55 let	Chov skotu
PFO, věk, věková kategorie 55 a více let	TTP nájem
PPO + PFO, chov ovcí, produkce vlny	Dotace z Programu péče o krajinu (PPK)
PFO i PPO + PFO, znalost, respekt, ochota ke zpřísnění AEO	TTP nájem, produkce jehňat, prodej
PPO + PFO, znalost AEO	TTP nájem
PFO, nástupnictví v zemědělské činnosti	TTP nájem
PFO i PPO + PFO, skot (zejm. mléko, zást. skot)	TTP nájem

Tab. 4 – Výsledky analýzy rozptylu (částečně významné vazby)

Nezávisle proměnná	Závisle proměnná
PPO + PFO, zájem realizovat produkci pod regionální značkou	Produkce jehňat, prodej
PPO + PFO, podnikání v CHKO	Chov skotu
PFO, překážky ze strany ochrany přírody	Produkce jehňat (současný stav)

Interpretace výsledků analýzy rozptylu

Analýza rozptylu prokázala významnou vazbu mezi hospodáři (zejména vyšších věkových kategorií, kteří mají nástupce, chovají skot a respektují AEO) a pronájmem TTP. Dalším statisticky podloženým zjištěním je

skutečnost, že oba typy podniků (PFO + PPO) zaměřené na chov ovcí a produkci vlny vykazují závislost na dotacích směřovaných na ochranu přírody a krajiny (PPK). Logická je zjištěná vazba mezi podnikáním fyzických osob v CHKO a chovem skotu.

Částečně významné vazby byly prokázány mezi podnikáním skupiny podniků právnických i fyzických osob (PFO + PPO) hospodařících v CHKO a chovem skotu. Dále analýza rozptylu prokázala určitou vazbu mezi skupinou podniků (PFO + PPO) a realizací produkce jehňat (co do kvantity, resp. množství) nabízené pod regionální značkou. Zajímavá je vazba mezi současnou úrovní produkce jehňat a překážkami kladenými soukromým podnikatelům ze strany CHKO.

Málo významnou závislost prokázalo podnikání fyzických osob v CHKO a nájem orné půdy.

1.3.2 Výsledky logistické regrese

Metoda logistické regrese prezentuje nejen závislost dvou jevů, ale i úroveň jejich souvislosti, včetně stanovení jeho určité kvantifikace. Opět se ptáme, existuje-li mezi vysvětlující (nezávisle) proměnnou (souborem vysvětlujících proměnných) a vysvětlovanou (závisle) proměnnou vztah a existuje-li, jak je silný.

Významnější vazby byly zjištěny zejména mezi následujícími proměnnými:

Tab. 5 – Výsledky logistické regrese (významnější vazby)

Nezávisle proměnná	Závisle proměnná
PFO + PPO, chov ovcí	Rozšíření obhospodařované plochy
PFO + PPO, hospodaření v CHKO	Produkce – hovězí maso
PFO + PPO, zájem realizovat produkci pod regionální značkou	Očekávání od regionální značky
PFO + PPO, špatná marketingová podpora v ČR i v regionu	Zájem realizovat produkci pod regionální značkou
PFO + PPO, dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80 % a více)	Budu využívat dotace z MZe a MŽP
PFO + PPO, hospodaření v CHKO	Nejdůležitější jsou investice do strojního a technologického vybavení
PFO i PPO + PFO, hospodaření v CHKO	Využívání dotací z MŽP (PPK,...)
PPO + PFO, hospodaření v CHKO	Využívání dotací z MZe (AEO – ekol. zem.)
PFO, věk	Produkce – jehňata
PFO, věk 45-55 let	Využívání dotací MZe (AEO – ekologické zemědělství)

Tab. 6 – Výsledky logistické regrese (částečně významné vazby)

Nezávisle proměnná	Závisle proměnná
PFO, dotace jsou hlavním zdrojem příjmů (80 % a více)	Budu využívat dotace (využívání dotací MZe a MŽP)
PFO, hospodaření v CHKO	Produkce – hovězí maso
PFO, hospodaření v CHKO	Využívání dotací z MZe (LFA, AEO – ošetřování TP, ekologické zemědělství)
PPO + PFO, znalost významu AEO	Ochota k dalším zpřísněním AEO
PFO, věk 55 let a více	Využívání dotací MZe (SAPS, TOP-UP, AEO – ekologické zemědělství)
PFO, věk	Nejdůležitější jsou investice do strojního a technologického vybavení

Interpretace výsledků logistických regresí

Logistické regrese prokázaly významnější vazbu především mezi hospodařením obou typů podniků v CHKO celkem (PFO + PPO) a využíváním dotací z MZe a MŽP (až z 80 % jako hlavní zdroj příjmů). Dále pak se prokázala zřejmá vazba mezi hospodařením v CHKO a strojním a technologickým vybavením podniků, produkcí hovězího masa, ale i ekologickým hospodařením, zejména u hospodářů vyšších věkových kategorií. Zajímavá jsou zjištění vazby mezi zájmem realizovat produkci pod regionální značkou, od které si slibují podniky zlepšení prodeje výrobků, ale zároveň jsou skeptičtí ve využití marketingu, propagace a osvěty v oblasti regionálních produktů místně i v celé ČR.

Částečně významná vazba byla prokázána mezi hospodařením PFO a spoléháním se na dotace z MZe a MŽP, což je zajímavý a pozitivní trend. Další zajímavou a podnětnou informací získáváme z interpretace vazby mezi znalostí významu AEO a ochotou k případným dalším zpřísněním těchto opatření.

Uvedenými statistickými metodami byly zkoumány i další proměnné vydedukované na základě dotazů v rámci dotazníkového šetření, ale nebyla mezi nimi zjištěna příčinná souvislost ani jakákoli vazba.

1.3.3 Shrnutí výsledků statistických analýz

Na základě dotazníkového šetření realizovaného na území Beskyd a v Bílých Karpatech v průběhu let 2006 a 2007 byly získány výchozí údaje, které byly podrobeny statistickým analýzám. Soubor podniků nebyl dostatečně reprezentativní, aby se zjištěné skutečnosti mohly interpretovat jako nesporný fakt. Přesto se jedná v některých případech o zajímavá zjištění, která bude ještě nutno podrobit dalšímu zkoumání. Ukazuje se, že podniky hospodařící v produkčně znevýhodněných oblastech svoje ekonomické aktivity zde berou jako úděl a poslání. Jsou ochotny přizpůsobit se nejen přírodním, ale i společenským omezením. Chápu důležitost AEO. Poskytované dotace ze strany MZe a MŽP pochopitelně využívají do značné míry jako podporu hospodaření všechny podniky. Samostatně hospodařící zemědělci jsou však ochotni přistoupit na vyšší míru rizika a podnikání se nebojí. Tam, kde mají nástupce, existuje i ochota k rozšiřování TTP nájmem či koupí. Evidentní je zájem realizovat produkci pod regionální značkou, i když marketing nesplňuje zatím jejich očekávání. Jako nepříznivý a vysoce rizikový faktor, ohrožující budoucnost podniků v těchto oblastech, se jeví relativně vysoký věk hospodářů.

2 HODNOCENÍ FINANČNÍHO ZDRAVÍ PODNIKŮ V OBLASTI BESKYD A BÍLÝCH KARPAT

2.1 Metodika a výsledky hodnocení finančního zdraví

Druhou částí hodnocení hospodaření podniků v CHKO Beskydy a CHKO Bílé Karpaty je analýza finančního zdraví podniků metodou finanční analýzy. Jako zdrojová data sloužily výsledky dotazníkového šetření mezi podniky v Beskydech a Bílých Karpatech, které se uskutečnilo v listopadu a prosinci roku a které bylo zaměřeno na sledování ekonomických ukazatelů hospodaření podnikatelských subjektů. Časový horizont analýzy pokrývá roky 2004-2006 především z důvodu odlišné dotační politiky v porovnání s obdobím před vstupem ČR do EU. Výsledky jsou prezentovány za tříletý průměr, aby byl alespoň částečně vyloučen vliv hospodářsky příznivých a nepříznivých let. Struktura výběrového souboru byla následující:

- podnikatelské subjekty hospodařící více než 50 % výměry v CHKO: celkem 10 podniků (5 podniků vedoucích účetnictví, 5 podniků vedoucích daňovou evidencí);
- podnikatelské subjekty hospodařící více než 50 % výměry mimo CHKO: celkem 8 podniků (6 podniků vedoucích účetnictví, 2 podniky s daňovou evidencí).

Soubor podniků hospodařících mimo CHKO byl doplněn o výsledky podniků z výběrového šetření zemědělské účetní datové sítě FADN CZ s výrobním zaměřením č. 44⁵, které v letech 2004-2006 zahrnovalo 6 až 7 podnikatelských subjektů, převážně PFO.

V tab. 7 je uvedeno 10 základních poměrových ukazatelů finanční analýzy, které hodnotí rentabilitu, zadluženost, likviditu a aktivitu sledovaných podniků, a 6 doplňkových ukazatelů. Do výsledků se promítají odlišnosti ve vedení účetnictví a daňové evidence, nicméně při konstrukci ukazatelů byla snaha o jejich maximální kompatibilitu.

Tab. 7 – Ukazatele hodnocení finančního zdraví

Ukazatel	Jednotka	Účetnictví	Daňová evidence
Produkční síla (ROA)	%	100 * Výsledek hospodaření před zdaněním / Aktiva celkem	100 * (Příjmy – Výdaje – Odpisy) / Majetek celkem
Rentabilita tržeb (ROS)	%	100 * Výsledek hospodaření před zdaněním / (Tržby za prodej zboží + Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb)	100 * (Příjmy – Výdaje – Odpisy) / (Prodej zboží + Prodej výrobků a služeb)
Celková likvidita		Oběžná aktiva / (Krátkodobé závazky + Krátkodobé bankovní úvěry + Krátkodobé finanční výpomoci)	Oběžný majetek / Krátkodobé závazky včetně přijatých úvěrů a půjček
Běžná likvidita		(Oběžná aktiva – Zásoby) / (Krátkodobé závazky + Krátkodobé bankovní úvěry + Krátkodobé finanční výpomoci)	(Oběžný majetek – Zásoby) / Krátkodobé závazky včetně přijatých úvěrů a půjček
Doba úhrady krátkodobých závazků	dny	360 * Krátkodobé závazky / (Tržby za prodej zboží + Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb)	360 * Krátkodobé závazky / (Prodej zboží + Prodej výrobků a služeb)
Celková zadluženost	%	100 * Cizí zdroje / Aktiva celkem	100 * (Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček + Rezervy) / Majetek celkem
Debt Equity Ratio		Cizí zdroje / Vlastní kapitál	(Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček + Rezervy) / Rozdíl majetku a součtu závazků
Koeficient samofinancování		Vlastní kapitál / Aktiva celkem	Rozdíl majetku a součtu závazků / Majetek celkem
Obrat celkových aktiv	násobek	(Tržby za prodej zboží + tržby za prodej vlastních výrobků a služeb) / Aktiva celkem	(Prodej zboží + Prodej vlastních výrobků a služeb) / Majetek celkem
Doba obratu zásob	dny	360 * Zásoby / (Tržby za prodej zboží + Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb)	360 * Zásoby / (Prodej zboží + Prodej výrobků a služeb)
Výsledek hospodaření na ha z. p. včetně dotací	Kč/ha z. p.	Výsledek hospodaření před zdaněním / Výměra obhospodařované zemědělské půdy	(Příjmy – Výdaje – Odpisy) / Výměra obhospodařované zemědělské půdy
Výsledek hospodaření na ha z. p. bez dotací	Kč/ha z. p.	(Výsledek hospodaření před zdaněním – Dotace provozní) / Výměra obhospodařované zemědělské půdy	(Příjmy – Výdaje – Odpisy – Dotace provozní) / Výměra obhospodařované zemědělské půdy
Dotace na ha z. p.	Kč/ha z. p.	Dotace provozní / Výměra obhospodařované zemědělské půdy	Dotace provozní / Výměra obhospodařované zemědělské půdy
Tržby na ha z. p.	Kč/ha z. p.	(Tržby za prodej zboží + Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb) / Výměra obhospodařované zemědělské půdy	(Prodej zboží + Prodej vlastních výrobků a služeb) / Výměra obhospodařované zemědělské půdy
Finanční páka		Aktiva / Vlastní kapitál	Majetek celkem / Rozdíl majetku a součtu závazků
Podíl provozních dotací na tržbách	%	Dotace provozní / (Tržby za prodej zboží + Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb)	Dotace provozní / (Prodej zboží + Prodej vlastních výrobků a služeb)

⁵ Výrobní zaměření č. 44 zahrnuje: ovce, kozy a ostatní zvířata zkrmujující objemnou píci.

Z výsledků uvedených v následující tabulce vyplývá celkově lepší finanční zdraví a produkční síla podniků hospodařících v CHKO oproti podnikům hospodařícím mimo území CHKO.

Tab. 8 – Výsledky finanční analýzy (průměr 2004-2006)

	CHKO	mimo CHKO vč. FADN	mimo CHKO bez FADN	FADN
Produkční síla (ROA)	5,82%	3,92%	3,06%	10,12%
ROA bez dotací	-9,82%	-13,80%	-12,15%	-25,78%
Rentabilita tržeb (ROS)	15,64%	8,51%	5,85%	37,75%
ROS bez dotací	-26,37%	-29,98%	-24,95%	-96,23%
Celková likvidita	5,03	2,47	2,42	3,11
Běžná likvidita	3,34	1,23	1,18	1,74
Doba úhrady krátkodobých závazků (dny)	77,67	111,85	111,38	118,01
Celková zadluženost	29,18%	48,78%	50,17%	38,74%
Debt Equity Ratio	0,41	0,86	0,94	0,50
Koeficient samofinancování	0,71	0,57	0,54	0,78
Obrat celkových aktiv (krát/rok)	0,37	0,46	0,49	0,27
Doba obratu zásob (dny)	163,24	165,86	162,77	206,51
Výsledek hospodaření na ha z.p. včetně dotací (Kč)	3 480,88	1 707,81	1 545,00	2 221,32
Výsledek hospodaření na ha z.p. bez dotací	-5 868,57	-6 016,41	-6 128,74	-5 662,11
Dotace na ha z.p. (Kč)	9 349,45	7 724,22	7 673,74	7 883,42
Tržby na ha z.p. (Kč)	22 250,58	20 068,90	24 566,41	5 883,98
Aktiva na ha z.p. (Kč)	59 768,37	43 591,93	50 450,87	21 959,15
Finanční páka	1,41	1,77	1,87	1,28
Podíl provozních dotací na tržbách	42,0%	38,5%	31,2%	134,0%

Ukazatele *zadluženosti* měří rozsah, v jakém podnik užívá k financování cizí kapitál. Základním ukazatelem je celková zadluženost, která je indikátorem věřitelského rizika, protože vypovídá o tom, jak jsou věřitelé chráněni v případě platební neschopnosti podniku. Zemědělci hospodařící v CHKO vykazují v průměru nižší celkovou zadluženost a nižší zadluženost vlastního kapitálu (Debt Equity Ratio) než podniky hospodařící většinou výměry mimo CHKO. Pokud abstrahujeme od podniků z databáze FADN CZ, nacházejí se farmy hospodařící mimo CHKO na hranici doporučené míry celkové zadluženosti (50 %). Podniky hospodařící v CHKO tedy ve větší míře využívají k financování majetku vlastní kapitál, což se negativně projevuje na hodnotě finanční páky.

Ukazatele *likvidity* hodnotí schopnost podniku plnit své závazky. Vzhledem k tomu, že se v konstrukci ukazatelů kalkuluje s krátkodobými závazky, jedná se v podstatě o krátkodobou platební schopnost podniku (na rozdíl od solventnosti, která se vyjadřuje spíše dlouhodobou platební schopnost). Nejobecnějším ukazatelem je celková likvidita, která vyjadřuje, kolikrát jsou kryty krátkodobé závazky hodnotou oběžného majetku. Z tabulky výsledků finanční analýzy je zřejmé, že podniky v CHKO jsou celkově likvidnější, než podniky hospodařící mimo chráněné území. Výše celkové likvidity u podniků v CHKO je ovšem nadprůměrná, což může svědčit o neproduktivním využití oběžných prostředků. Podniky hospodařící mimo CHKO dosahují celkové likvidity blízké se standardním hodnotám (2,0-2,5). Výsledky běžné likvidity vykazují obdobné relace.

Likviditu je možné též měřit dobou úhrady krátkodobých závazků z tržeb za prodej zboží a z prodeje vlastních výrobků a služeb. I z tohoto pohledu vykazují lepší hodnotu podniky hospodařící na území CHKO. Naopak doba úhrady krátkodobých závazků dosahuje u zemědělských podniků hospodařících většinou výměry mimo území CHKO nepříznivě vysoké hodnoty, která výrazně přesahuje 90 dnů, což je lhůta obecně považovaná za hranici insolvence.

Ukazatele *aktivity* měří efektivnost využívání podnikových aktiv. Optimální není ani příliš nízký, ani příliš vysoký stav aktiv, protože v prvním případě podnik přichází o tržby, v druhém případě mu vznikají zbytečné náklady. Obrat celkových aktiv je indikátorem podnikatelské aktivity a efektivity zhodnocování stálých i oběžných aktiv ve výrobní činnosti podniku. Je vyšší u zemědělských podniků hospodařících mimo CHKO. Tyto podniky využívají v přepočtu na hektar obhospodařované zemědělské půdy menší objem celkových aktiv a dokážou aktiva i dobře zhodnocovat.

Vysoká vázanost zásob v zemědělských podnicích oproti nevýrobním odvětvím se projevuje ve vyšších hodnotách ukazatele doby obratu zásob. Z hlediska doby obratu zásob nevykazují obě skupiny podniků výrazné rozdíly.

Vliv likvidity, aktivity a zadluženosti se promítá do rentability podniku, tj. jeho schopnosti dosahovat zisku a zhodnocovat tím kapitál vložený do výroby.

Ukazatel produkční síly (ROA) vyjadřuje celkovou výnosnost disponibilních prostředků, tzn. zdrojů vlastních i cizích. Produkční síla je vyšší u podniků hospodařících na území CHKO. Příčinou je zejména lepší hospodářský výsledek dosahovaný na hektar zemědělské půdy, který je způsoben především vyšším čerpáním dotací na hektar z. p. v porovnání s podnikatelskými subjekty mimo území CHKO. Nepříznivou úroveň produkční síly podniků hospodařících mimo území CHKO podporuje také nízká rentabilita tržeb.

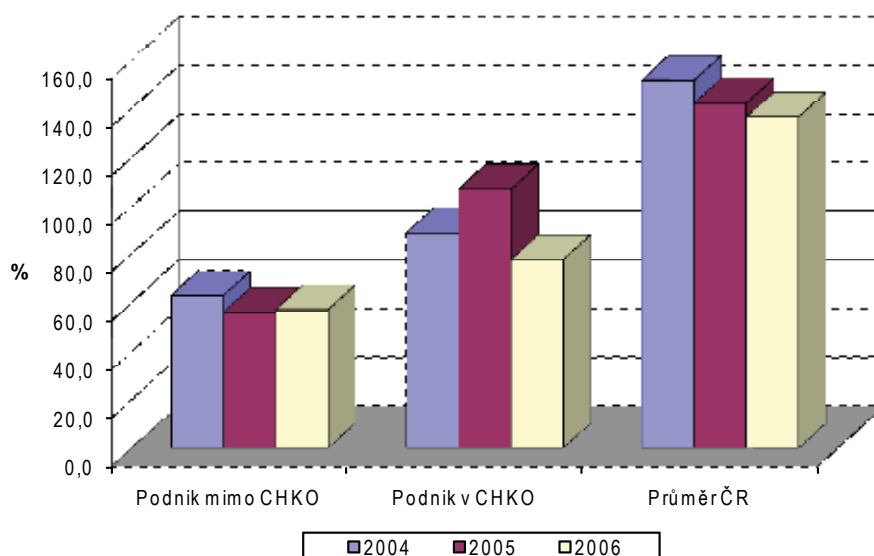
Ačkoliv byla snaha o získání maximálního množství údajů, nelze považovat výběrový soubor za reprezentativní. K alespoň částečnému ověření výsledků byly dodatečně porovnány dva podniky z výběrového souboru – označujeme je jako „Podnik A“ (podnik zcela v CHKO) a „Podnik B“ (podnik zcela mimo CHKO), které mají přibližně stejné výrobní zaměření, obdobnou výměru zemědělské půdy a portfolio aktivit. Oba podnikatelské subjekty vedou účetnictví, což umožnilo přiřadit k výše popsaným ukazatelům finanční analýzy i ukazatel účinnosti výkonové spotřeby, který měří efektivnost vynaložených nákladů na spotřebu materiálu, energie a služeb (výkony / výkonová spotřeba * 100).

Výsledky v tab. 9 potvrzují lepší finanční zdraví a vyšší účinnost výkonové spotřeby podniku v CHKO. Oba podniky se přitom vyznačují relativně nízkou účinností výkonové spotřeby, nízkou podnikatelskou aktivitou (vyplývá z nízké hodnoty obratu celkových aktiv), vysokou produkční silou a extrémně vysokou závislostí na provozních dotacích v porovnání s obvyklými hodnotami zemědělských podniků právnických osob v ČR (průměr vypočítán z databáze FADN CZ). Tyto skutečnosti přehledně demonstrují následující grafy 1 až 5.

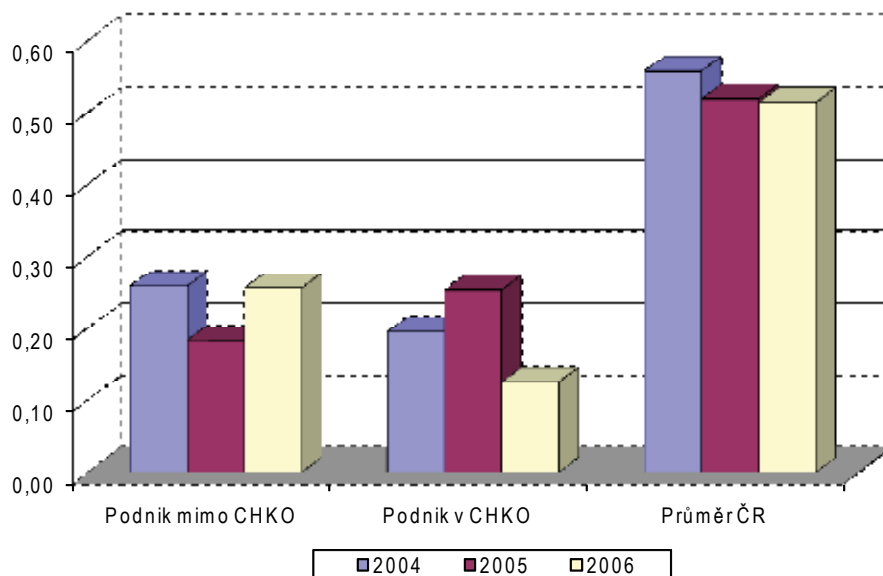
Tab. 9 – Výsledky komparace finančního zdraví vybraných dvou podniků (průměr 2004-2006)

	Podnik A (CHKO)	Podnik B (mimo CHKO)
Produkční síla (ROA)	22,07%	10,84%
ROA bez dotací	-21,59%	-57,48%
Rentabilita tržeb (ROS)	117,57%	47,25%
ROS bez dotací	-115,01%	-250,63%
Celková likvidita	3,14	1,08
Běžná likvidita	2,46	0,70
Doba úhrady krátkodobých závazků (dny)	359,24	864,58
Celková zadluženost	50,26%	86,42%
Debt Equity Ratio	1,01	6,53
Koeficient samofinancování	0,50	0,13
Obrat celkových aktiv (krát/rok)	0,19	0,23
Doba obratu zásob (dny)	490,87	345,58
Účinnost výkonové spotřeby	90,83%	58,27%
Výsledek hospodaření na ha z.p. včetně dotací (Kč)		
	6 223,57	1 678,66
Výsledek hospodaření na ha z.p. bez dotací		
	-6 087,93	-8 903,54
Dotace na ha z.p. (Kč)		
	12 311,50	10 582,20
Tržby na ha z.p. (Kč)		
	5 293,55	3 552,41
Aktiva na ha z.p. (Kč)		
	28 203,93	15 488,83
Finanční páka		
	2,01	7,56
Podíl provozních dotací na tržbách		
	232,6%	297,9%

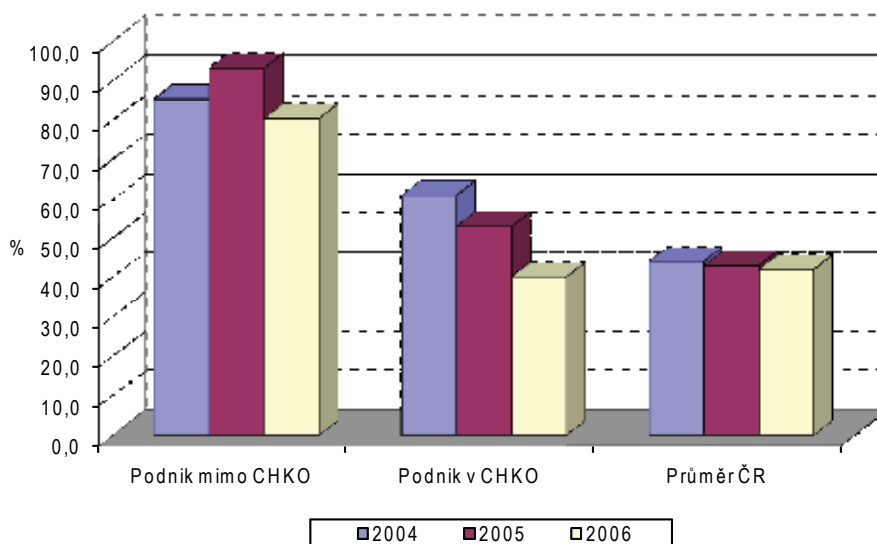
Graf 1 – Účinnost výkonové spotřeby (%)

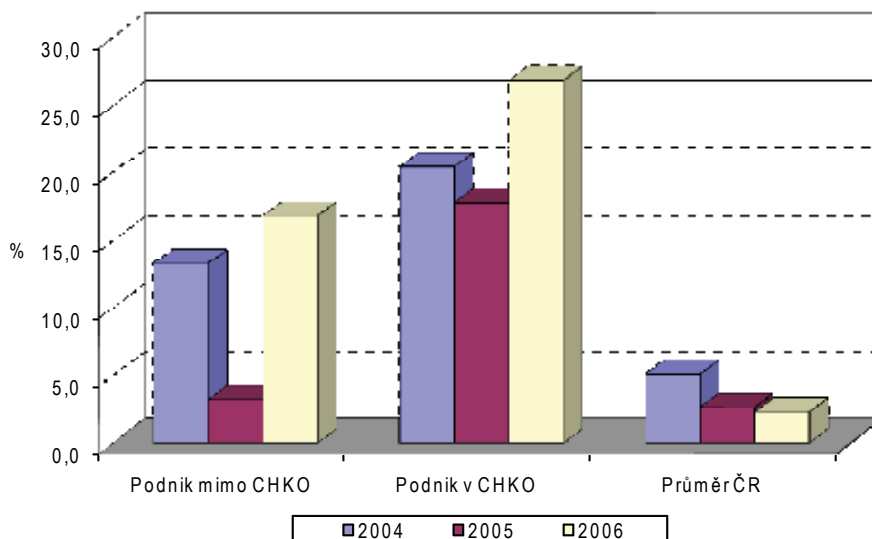
Graf 2 – Obrat celkových aktiv

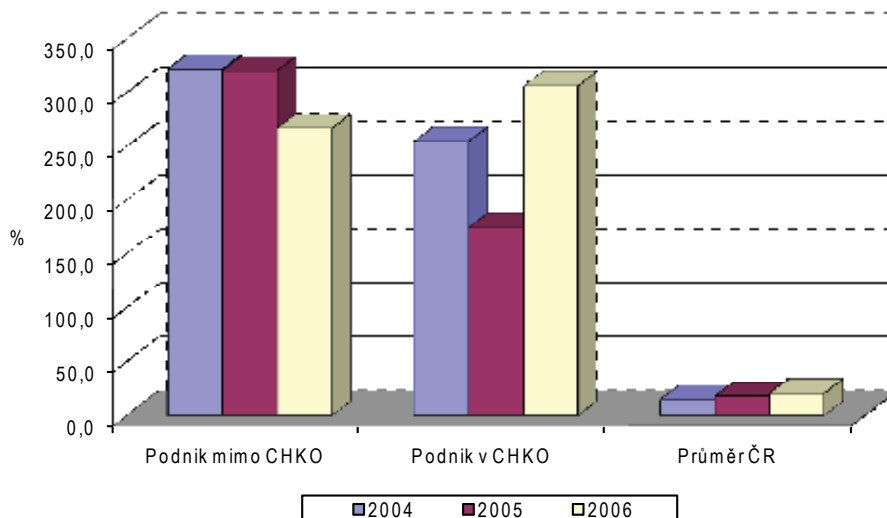
Graf 3 – Míra zadluženosti (%)

Graf 4 – Výnosnost celkového kapitálu (Produkční síla) v %

Graf 5 – Podíl provozních dotací na tržbách (%)

2.2 Souhrnné hodnocení finančního zdraví

S využitím dat z účetních výkazů, daňové evidence a zemědělské účetní datové sítě FADN CZ byla stanovena v průměru let 2004-2006 průměrná úroveň faktorů, které mají vliv na produkční sílu a kredibilitu (důvěryhodnost) zemědělských podniků hospodařících na území CHKO a mimo území CHKO.

Výsledky analýzy ukazují lepší finanční zdraví podniků hospodařících na území CHKO, které je dosaženo zejména díky kombinaci:

- vyšších provozních dotací na ha z. p. přidělovaných podnikům v oblastech s přírodními a environmentálními omezeními,
- vyšších tržeb z prodeje zboží a z prodeje vlastních výrobků a služeb v přepočtu na ha z. p.,
- extenzivnějších způsobů hospodaření v těchto oblastech, které vyžadují nižší vstupy do výrobního procesu.

Tento závěr potvrzuje i nižší podnikatelská aktivita zemědělských podniků na území CHKO měřená rychlostí obratu celkových aktiv.

Výsledky analýzy však nelze zobecnit na základní soubor, protože kvalita a dostupnost podkladových dat neumožnily sestřit statisticky reprezentativní výběrový soubor podniků. Z toho důvodu je nutno k uvedeným závěrům přistupovat pouze jako k výzkumným hypotézám, využitelným pro další výzkum.

3 NÁKLADOVĚ VÝNOSOVÝ PŘÍSTUP HODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ PODNIKŮ V CHKO

3.1 Limity hospodaření v CHKO

Limity hospodaření v CHKO vyplývají z ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Hospodářské využívání těchto oblastí je determinováno členěním území do zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. V I. zóně jsou omezení nejpřísnější. Z hlediska možné ekonomické újmy při zemědělském hospodaření na území CHKO je dle zákona o ochraně přírody a krajiny na území první a druhé zóny především zakázáno:

- hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nenávratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu,
- zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice.

Na území první zóny je zakázáno:

- umísťovat a povolovat nové stavby,
- povolovat a měnit využití území,
- měnit současnou skladbu a plochy kultur, nevyplývá-li změna z plánu péče o chráněnou krajinnou oblast,
- hnojit pozemky, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady,
- těžit nerosty a humolity.

Zemědělská produkce na celém území CHKO je navíc omezena zákazem:

- povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- provádět chemický posyp cest (což způsobuje komplikace při dopravě z a na farmu, zejména s ohledem na umístění CHKO do vyšších poloh a s ohledem na intenzivnější sněhové srážky v těchto oblastech).

Vjezd strojů potřebných pro údržbu porostů mimo silnice a komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánů ochrany přírody je naopak povolen, protože zákon obsahuje výjimku zákazu vjezdu pro vozidla potřebná pro lesní a zemědělské hospodaření.

Rozhodující skutečnosti pro vymezení produkční újmy zemědělského hospodaření je především zákaz provozování zemědělských aktivit intenzivním způsobem, zákaz používání hnojiv, kejdy, silážních šťáv a ostatních tekutých odpadů a zákaz aplikace biocidů.

Prvním krokem v metodickém postupu hodnocení hospodaření zemědělských podniků v produkčně znevýhodněných oblastech by měla být *deskripce produkčních podmínek* v CHKO (pro demonstraci metodiky byly vybrány Beskydy a Bílé Karpaty).

Území CHKO Beskydy se rozkládá na ploše 1 160 km² v nadmořské výšce 350-1 324 m n. m. Převážná část území se nachází v horské výrobní oblasti. Z toho vyplývá charakteristický horizontálně členitý terén s vysokou svažitostí, průměrná nadmořská výška nad 600 m n. m. při průměrných srážkách více než 700 mm za rok a zařazení převážně do mírně chladného a chladného klimatického regionu. V oblasti převažují hnědozemě a podzoly, na místech s vysokou hladinou spodní vody pak půdy glejové, velmi zřídka půdy rašeliništní.

Typické je vysoké zastoupení luk a pastvin – zhruba na třech čtvrtinách rozlohy zemědělské půdy. V nižších, půdně-klimaticky příznivějších polohách jsou pěstovány obiloviny, v menší míře i olejniny (řepka) a brambory. Na převažující louky a pastviny navazuje tradiční extenzivní chov ovcí a masného skotu, který má pozitivní vliv na údržbu trvalých travních porostů.

V současné době došlo ke snížení intenzity zemědělské výroby, což lze hodnotit z pohledu revitalizace zemědělské krajiny jako prospěšné, na druhé straně však roste rozsah půdy ponechané ladem, k degradaci bylinného patra a ve vyšších polohách Beskyd, obzvláště v horské části Valašska, k další etapě zalesňování luk a pastvin.

CHKO Bílé Karpaty je menšího rozsahu, s výměrou 746,6 km². Nadmořská výška je v porovnání s CHKO Beskydy nižší a pohybuje se od 170 do 970 m n. m. Nižší nadmořská výška se promítá i do zařazení převážné části území do mírně teplé oblasti s krátkým mírně suchým létem (průměrná teplota v červenci 16-18 °C, počet letních dnů 30-40), mírným jarem (průměrná teplota v dubnu 6-7 °C) a mírným podzimem (průměrná teplota v říjnu 6-7 °C). Zima je dlouhá 60-100 dní, mírně chladná (průměrná teplota v lednu -3 až -4 °C, v níže položených místech -2 až 3 °C). S ohledem na příznivější produkční podmínky je možno území začlenit z převažující části do bramborářské a bramborářsko-ovesné výrobní oblasti.

Charakteristickým prvkem Bílých Karpat a Beskyd jsou tisíce hektarů květnatých luk bohatých na rostlinná společenstva s vysokým zastoupením kriticky ohrožených druhů rostlin. Z tohoto pohledu patří Bílé Karpaty a Beskydy k nejcejnějším lučním biotopům Evropy.

Po roce 1989 nastal útlum zemědělské výroby. Za podpory Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství se podařilo udržet obhospodařování lučních porostů sekáním a pastvou. Velké plochy luk jsou sečeny traktory, případně menší mechanizace v obtížněji přístupných svazích, seno se z velké části využívá jako krmivo. V rezervacích v jihozápadní části Bílých Karpat, kde převažují louky, je extenzivní pastva povolena jen výjimečně.

Druhým krokem metodického postupu je *podrobné zmapování různých omezení, kdy podniků hospodařícím v CHKO vzniká ekonomická újma (zejména v zóně I. a II.)*. Základní řídicí dokument pro všechny aktivity na území CHKO se nazývá „plán péče“. Plány péče definují následující omezení v jednotlivých zónách CHKO. Pro příklad uvádíme omezení v CHKO Beskydy v členění podle ochranných zón.

CHKO Beskydy⁶

I. zóna

- Nelze budovat nové objekty zemědělské výroby, při rekonstrukci stávajících nutno respektovat základní principy staveb na území CHKO.
- Nelze budovat velkokapacitní odchovny.
- Pastvu lze provádět po dohodě s CHKO dle ochranných plánů (nutno podle charakteru území a typu vegetace stanovit optimální dobu a zatížení DJ).
- Stávající louky a pastviny budou zachovány v dosavadním rozsahu, nebudou přisévány kulturními druhy travin – možný příssev původních druhů rostlin, v případě orné půdy útlum a převod na TTP s druhovou skladbou odsouhlasenou Správou CHKO, nelze provádět rychloobnovu drnu a orbu, obhospodařování pozemků nutno provádět tak, aby nedocházelo k narušování drnové vrstvy, doba sečení porostů a odstranění hmoty budou stanoveny po dohodě s CHKO v termínech dle zastoupení druhů, které je třeba zachovat.
- Útlum intenzity rostlinné výroby, pouze extenzivně.

⁶ Údaje převzaty z Plánu péče v CHKO Beskydy.

- Zachovat minimálně současný stav velikosti pozemků, případně rozčlenit z důvodu zmenšení erozního ohrožení pozemků, zvýšení biodiverzity a zlepšení stavu krajinného rázu.
- Zachovat stávající protierozní opatření a na základě rozboru doplnit chybějící se souhlasem CHKO (členění pozemků, meze, remízy, výstavba zeleně, přístupové cesty atd.)
- Osevní postupy – lze pouze TTP.
- Nelze aplikovat průmyslová hnojiva, kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady, bez vápnění. Výjimečně lze aplikovat pevné organické hnojení (hnůj, kompost), jejichž výši a místo aplikace odsouhlasí CHKO.
- Aplikace chemických látek zakázána.
- Zakázáno měnit stávající skladbu a plochy kultur, pokud zde CHKO nestanoví jinak, nelze provádět změny na ornou půdu – změny pouze ve prospěch TTP. Používat šetrné způsoby sklizně travního porostu – ručně, lehká mechanizace.
- Vodní a vláhový režim musí být zachován, nelze realizovat jakéhokoli odvodnění.
- Alternativní zemědělství lze provádět pouze v rámci plánu péče a aktivit zaměřených na údržbu této zóny odsouhlasených CHKO.
- Rozsáhlejší výsadbu dřevin lze provádět pouze se souhlasem CHKO, používat pouze sortiment domácích dřevin za podmínky souladu s plánem péče o konkrétní území. Kácení dřevin pouze v případě zlepšení stavu podmínek předmětu ochrany dle plánu péče. Správa CHKO si v odůvodněných případech vyhradí působnost obcí ve věci kácení dřevin v této zóně.

II. zóna

- Výjimečně lze zakládat nové objekty zemědělské výroby – pouze pro místní usedlíky v návaznosti na vlastnictví a obhospodařování větší výměry zemědělské půdy významné z pohledu udržení dochovaného krajinného prostředí a v návaznosti na rodinné domy (seníky, hnojiště, chlévy).
- Nelze budovat velkokapacitní odchovny.
- Pastvu lze provádět včetně košarování s podporou výpasu ovce, u velkovýroby s předložením záměru (plocha, zatížení).
- Nelze provádět orbu TTP s výjimkou drobných ploch za účelem individuálního samozásobení zemědělskými produkty pokud nebude v rozporu se zájmy ochrany přírody, výjimečně rychloobnova drnu se souhlasem CHKO, obhospodařování pozemků nutno provádět způsobem, který nenaruší souvislou drnovou vrstvu s výjimkou případů dohodnutých s CHKO, je možno zlepšování porostů přisevem, pokud není v rozporu se zájmy ochrany přírody.
- Útlum intenzity rostlinné výroby, pouze extenzivně.
- Je možno přizpůsobit velikost pozemků konkrétním podmínkám z hlediska erozního ohrožení pozemků, maximální velikost zemědělských bloků by neměla přesahovat 5-10 ha.
- Zachovat stávající protierozní opatření, na základě vyhodnocení se souhlasem CHKO v návaznosti na komplexní pozemkové úpravy doplnit chybějící.
- Osevní postupy – lze pouze TTP, výjimečně při rychloobnově drnu lze použít se souhlasem CHKO ozimou obilovinu jako krycí plodinu. Na orné půdě lze pěstovat plodiny s protierozním účinkem s postupným převodem na TTP, okopaniny lze omezeně na malých plochách s menší svažitostí pro individuální samozásobení.

- Na zájmových plochách CHKO nelze aplikovat průmyslová hnojiva (po projednání s jednotlivými vlastníky a uživateli), lze aplikovat formy průmyslových hnojiv výlučně granulovaná v max. dávce 110 kg č. ž./ha (z toho max. 40 kg N/ha), vyloučeno zásobní anorganické hnojení, mimo zájmové plochy CHKO lze vápnit, preferovat organické hnojení s vyloučením kejdy, vyloučena letecká aplikace.
- Aplikace chemických látek zakázána.
- Minimalizovat převody kultur z ostatních ploch, podpořit pouze změny z orné na louku nebo pastvu – nelze opačně, změny na LPF výjimečně jen se souhlasem CHKO po posouzení zájmů OP (krajinný ráz, posouzení lokality jako biotopu ohrožených druhů rostlin a živočichů) a možností zemědělského využití. Při hospodaření používat šetrnější způsoby, tak aby nedošlo k poškozování a zhoršování půdního povrchu – dle toho použití mechanizace (lehká a střední) výjimečné případy orby nebo rychloobnovy provádět zásadně po vrstevnici.
- Vodní a vláhový režim nesmí být měněn směrem k rychlejšímu odtoku vody z území, nelze realizovat žádné nové odvodnění, údržba stávajících melioračních zařízení podléhá schválení CHKO, v odůvodněných případech vyššího společenského významu z pohledu zájmů OP a existence CHOPAV odepsat provedená meliorační opatření na pozemcích.
- Alternativní zemědělství lze provádět, projekt alternativního zemědělství nutno předložit ke schválení CHKO, musí respektovat omezení vyplývající z režimu zóny a splňovat zásady ekologické zemědělské soustavy.
- Výsadbu dřevin lze provádět pouze sortimentem domácích dřevin bez záboru ZPF, výjimkou je naplňování zásad zpracovaných ÚSES a vytvoření protierozních opatření v krajině (výsadba podél komunikací, vodních toků, meze, ozelenění farem atd.). Správa CHKO si vyhrazuje působnost obcí ve věci kácení dřevin podél vodních toků – jinak zůstává dle zákona č. 114/92 Sb. v působnosti obcí.

Obdobná opatření jsou vymezena i v plánu péče v CHKO Bílé Karpaty.

3.2 Výnosy z hospodaření na lučních a pastevních porostech

Hektarové výnosy suché píce kolísají ve velmi širokém rozmezí od 3 do 10 t/ha v závislosti na přirozené úrodnosti a vodním režimu stanovišť, na úrovni výživy (především na hnojení dusíkem), na floristickém složení, počtu a termínu sečí (počtu a termínu pastvy u pastvin), průběhu počasí a v závislosti na tom, zda porost byl obnoven či zlepšován formou přisevu.

Z hlediska pastevního hospodářství platí, že při stejné úrovni hnojení se zvýšeným počtem pastevních cyklů klesá výnos, ale stoupá kvalita píce. Toto pravidlo sice není dogma, protože výnosy zpravidla klesají až po dvou, někdy třech využitích, ale v zásadě je určující (Fiala J. a kol., 2008). Na základě provedeného pokusu (Fiala J. a kol., 2008) je možné kvantifikovat rozdíly v hektarových výnosech suché hmoty při různém počtu pastevních cyklů a různé intenzitě hnojení dusíkem (průměr let 2004-2007) následovně:

- 2 pastevní cykly
  - nehnojeno: 4,85 t/ha (úroveň 103,9 %),
  - 54 kg N/ha: 4,67 t/ha (úroveň 100 %),
- 3 pastevní cykly
  - nehnojeno: 3,17 t/ha (úroveň 57,4 %),
  - 84 kg N/ha: 5,52 t/ha (úroveň 100 %),

- 4 pastevní cykly
  - nehnojeno: 3,66 t/ha (úroveň 61,6 %),
  - 120 kg N/ha: 5,94 t/ha (úroveň 100 %).

Pokusy také dokazují, že vyšší intenzita využívání travních porostů snižuje produkci píce z hektaru, ale podstatně zvyšuje její kvalitu, což se ve výsledku projeví ve vyšší stravitelnosti a dobrovolném příjmu píce při nižší spotřebě koncentrátů. Extenzivní způsob obhospodařování travních porostů naopak vede k přebytkům nezkrmené píce a zvyšuje nároky na spotřebu jadrných krmiv.

Podle obsahu živin v půdě je možno dosáhnout výnosu suché píce od 1 t/ha (půda velmi chudá živinami) až po více než 10 t/ha (velmi úrodná až přehnojená půda). Počet sečí, při němž se dosáhne maximálního výnosu, závisí na stanovištních podmínkách (zejména délce vegetačního období, vodním režimu a úrodnosti půdy), na druhovém složení porostu (především ranosti, vzrůstnosti a obrůstací schopnosti převládajících trav) a na úrovni dusíkatého hnojení. U nehnojených luk, které jsou typické pro extenzivní způsob hospodaření, zejména v ochranných pásmech zvláště chráněných území (ZCHÚ), lze dosáhnout maximálního výnosu píce bez ohledu na kvalitu při jednosečném využití.

Kvantifikace snížení hektarových výnosů luk je možná na základě výsledků výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků, které realizuje ÚZEI. V tab. 10 jsou uvedeny pouze výsledky šetření mezi podnikatelskými subjekty s jednoduchým účetnictvím, resp. od roku 2004 v systému daňové evidence (PFO), které v převážné míře louky obhospodařují.

Tab. 10 – Hektarové výnosy luk dle výrobních oblastí (t zelené hm./ha)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Ø	Ø 00-04
K a Ř	34,77	27,84	22,55	18,53	19,31	15,20	17,39	14,89	13,42	12,26	19,62	14,63
B	16,50	19,48	15,81	14,56	12,94	14,06	14,19	14,08	12,78	13,01	14,74	13,62
BO a H	11,83	19,08	15,52	12,73	13,93	13,95	11,09	12,09	10,67	10,74	13,16	11,71
Celkem	16,48	20,22	16,77	13,99	13,73	14,11	12,88	12,96	11,54	11,56	14,42	12,61
Počet podniků	136	190	293	223	282	326	358	434	465	537		

Poznámky:

„K“ je kukuřičná výrobní oblast, „Ř“ je řepařská výrobní oblast, „B“ je bramborářská výrobní oblast, „BO“ je bramborářsko ovesná výrobní oblast, „H“ je horská výrobní oblast.

Od roku 2005 se sledují náklady pouze u podniků vedoucích účetnictví, počet podniků ve výběrovém souboru je výrazně nižší.

Pramen: VÚZE – Nákladovost zemědělských výrobků v zemědělských podnicích za roky 1995 až 2004

Z údajů z desetileté časové řady je možno kvantifikovat vliv *produkčních podmínek* na výnosy luk. Podniky v bramborářsko-ovesné a horské výrobní oblasti⁷ dosahují v průměru o 1/3 nižší výnosy zelené hmoty, než podniky v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti⁸. Vezmeme-li v úvahu výnos zelené hmoty dosahovaný při nulové aplikaci hnojiv (normativně cca 12 t/ha), činí ztráta na výnosu až 40 %. Při běžné ceně sena cca 1000 Kč/t (ceny se běžně pohybují od 800 do 1200 Kč/t), se jedná o ztrátu v rozmezí cca 1 600 do 2 000 Kč/ha sena.

Problémem jsou dlouhodobě klesající výnosy zelené hmoty v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti – v roce 1995 vykázaly podniky fyzických osob 34,77 t/ha, v roce 2004 pouze 12,26 t/ha. Pokles hektarových výnosů

⁷ Nadmořská výška nad 400 m, resp. 600 m, průměrná roční teplota pod 7 °C, průměrné roční srážky nad 700 mm, výrazně podzolová půda.

⁸ Nadmořská výška kolem 200 m (zpravidla do 350 m v případě řepařské oblasti), průměrná roční teplota nad 8 °C, průměrné roční srážky do 600 mm, převažující černozem a hnědozem.

souvisí s celkově nižší intenzitou výroby píce z luk, která je výsledkem dlouhodobého výrazného poklesu stavů skotu. Vezmeme-li za základ průměr let 2000–2004, tj. 14,63 t zelené hmoty na ha, a porovnáme tuto hodnotu s průměrným výnosem dosahovaným v bramborářsko-ovesné a horské oblasti za to samé období, tj. 11,71 t/ha, dospějeme výpočtem ke ztrátě jen 20 %, tj. v absolutním vyjádření 2,92 t zelené hmoty na ha. Výsledná částka ztráty tak činí pouze 730 Kč/t sena. Zde se tedy projevuje mj. efekt postupného snižování vstupů do zemědělské výroby (zejména osiv a hnojiv), který snižuje hodnotu celkové finanční újmy z produkce ve vyšších polohách (BO a H oblast) v porovnání s produkčními oblastmi (K a Ř).

Tato kalkulace je však pouze orientační vzhledem k tomu, že ceny sena nejsou systematicky sledovány. Abstrahujeme-li od hektarových výnosů plynoucích z pastevního chovu přežvýkavců (zejména ovcí, koz a skotu), můžeme za hlavní výnosový prvek při ošetřování luk považovat dotace.

3.2.1 Dotace na obhospodařování lučních a pastevních porostů

Na obhospodařování luk je možno čerpat dotace zejména prostřednictvím resortů zemědělství nebo životního prostředí. V následující tabulce jsou uvedeny dotační tituly a příslušné částky, resp. platby (v přepočtu na rok 2007), které je možno čerpat v oblastech mimo CHKO, v I. zóně CHKO a v dalších zónách CHKO na obhospodařování luk a pastvin. Zahrnuty jsou i národní doplňkové platby Top-Up, které lze čerpat na chov přežvýkavců (v tomto případě se uvažuje pastevní chov skotu a ovcí). V rámci Programu péče o krajinu byly do kalkulace zahrnuty pouze dotace na údržbu luk a pastvin, nikoliv dotace na obnovu a zakládání nových prvků a dotace na projekty investičního charakteru, protože tyto aktivity se neprovádí pravidelně každý rok. Částky jsou v Kč/ha/rok a jsou z EUR přepočteny podle oficiálního schváleného směnného kurzu pro rok 2007 v rámci SAPS ve výši 27,532 Kč/EUR, a v rámci PRV ve výši 27,525 Kč/EUR.

Tab. 11 – Dotace na obhospodařování lučních a pastevních porostů (Kč/ha)

		Mimo CHKO	1. zóna CHKO	Další zóny CHKO
Přímé platby	Nárokové platby			
	SAPS – sazba za rok 2007	2 791,5	2 791,5	2 791,5
	Top-Up (přežvýkavci) – Kč/VDJ – sazba za rok 2007	2 548,9	2 548,9	2 548,9
PRV (II.1.1.)	Platby na LFA			
	a) horské oblasti typu H ^A	4 321,4	4 321,4	4 321,4
	b) horské oblasti typu H ^B	3 688,4	3 688,4	3 688,4
	c) ostatní méně příznivé oblasti typu O ^A	3 220,4	3 220,4	3 220,4
	d) ostatní méně příznivé oblasti typu O ^B	2 587,4	2 587,4	2 587,4
	e) oblasti se specifickými omezeními typu S	3 137,9	3 137,9	3 137,9
	f) oblasti se specifickými omezeními typu S ^x	2 504,8	2 504,8	2 504,8
PRV (II.1.2.1.)	Platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě	X	3 082,8	X
PRV (II.1.3.)	Agroenvironmentální opatření – nárokové platby			
II.1.3.1.1	Ekologické zemědělství na TTP	1 954,3	1 954,3	1 954,3
II.1.3.2.1-B.1	Louky – základní titul	2 064,4	0,0	2 064,4
II.1.3.2.1-B.2	Mezofilní a vlhkomilné louky – nadstavbový titul			
	a) hnojené louky	2 752,5	0,0	2 752,5
	b) nehnojené louky	3 192,9	110,1	3 192,9
	c) nehnojené louky s ponecháním neposečených pásů	3 715,9	633,1	3 715,9

		Mimo CHKO	1. zóna CHKO	Další zóny CHKO
II.1.3.2.1-B.3	Horské a suchomilné louky – nadstavbový titul			
	a) hnojené louky	3 303,0	220,2	3 303,0
	b) nehnojené louky	3 578,3	495,5	3 578,3
	c) nehnojené louky s ponecháním neposečených pásů	4 128,8	1 046,0	4 128,8
II.1.3.2.1-B.4	Trvale podmáčené a rašelinné louky – nadstavbový titul	11 477,9	11 477,9	11 477,9
II.1.3.2.1-B.5	Ptačí lokality na TTP – hnízdiště chřástala polního – nadstavbový titul	5 037,1	1 954,3	5 037,1
II.1.3.2.1-B.6	Ptačí lokality na TTP – hnízdiště bahňáků – nadstavbový titul	5 560,1	2 477,3	5 560,1
II.1.3.2.2-B.7	Pastviny – základní titul	3 082,8	0,0	3 082,8
II.1.3.2.2-B.8	Druhově bohaté pastviny – nadstavbový titul	4 651,7	1 568,9	4 651,7
II.1.3.2.2-B.9	Suché stepní trávníky a vřesoviště – nadstavbový titul	8 477,7	5 394,9	8 477,7
PPK	Podprogram péče o krajinu	max. Kč/ha		
B.2.1	Vytváření podmínek pro zachování významných biotopů s přirozeným výskytem alespoň jednoho stanovištně odpovídajícího druhu uvedeného v černém a červeném seznamu cévnatých rostlin			
	a) kosení travních porostů mechanizací s vyloučením mulčování	4 000	X	X
	b) kosení travních porostů lehkou mechanizací s vyloučením mulčování	8 000	X	X
	c) ruční kosení (ruční sekačka, křovinořez) s vyloučením mulčování	14 000	X	X
	d) kosení travních porostů kosou s vyloučením mulčování	16 000	X	X
	e) likvidace náletu	22 000	X	X
	f) extenzivní pastva ovcí a koz	10 000	X	X
	g) extenzivní pastva koní a skotu	4 000	X	X
	Podprogram péče o zvláště chráněné části přírody a ptačí oblasti			
D.1.4.	Opatření zajišťující existenci částí přírody, pro jejichž ochranu byla ZCHÚ či ptačí oblast zřízena nebo existenci zvláště chráněného druhu			
	a) kosení travních porostů s vyloučením mulčování	X	4 000	4 000
	b) kosení travních porostů lehkou mechanizací s vyloučením mulčování	X	8 000	8 000
	c) ruční kosení (ruční sekačka, křovinořez) s vyloučením mulčování	X	14 000	14 000
	d) kosení travních porostů kosou s vyloučením mulčování	X	16 000	16 000
	e) likvidace náletu	X	22 000	22 000
	f) extenzivní pastva ovcí a koz	X	15 000	15 000
	g) extenzivní pastva koní a skotu	X	6 000	6 000

Poznámky:

Typ oblastí LFA viz příslušná legislativa.

Pramen: Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR

Nejprve je uvažován luční porost, který se obhospodařuje pouze kosením. Farmář obhospodařující louku má nárok na přímou platbu SAPS bez ohledu na to, zda hospodaří v CHKO či ne. Pro rok 2007 byla stanovena částka ve výši 2 791,50 Kč na hektar zemědělské půdy.

Pokud je louka nebo pastvina spásána hospodářskými zvířaty, vzniká nárok na národní doplňkovou platbu Top-Up, která v roce 2007 činila pro přežvýkavce 2 548,90 Kč/VDJ.

Další dotace může zemědělec získat z osy II Programu rozvoje venkova:

- *Platby na LFA* – legislativní rámec tvoří nařízení vlády č. 75/2007 Sb.
- *Platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě*, kde legislativní rámec tvoří nařízení vlády č. 75/2007 Sb.
- *Agroenvironmentální opatření*, kde legislativní rámec tvoří nařízení vlády č. 79/2007 Sb.⁹

Převážná část území CHKO Beskydy spadá do oblasti H^A, to znamená, že na každý hektar travních porostů může farmář čerpat 157 EUR/ha, tj. podle směnného kurzu pro rok 2007 činí dotace 4 321,40 Kč/ha. Na území CHKO Bílé Karpaty neexistuje jednoznačně převažující typ LFA a farmáři mohou, podle typu LFA, v rámci kterého hospodaří, čerpat dotace od 0 EUR v oblastech nezařazených v LFA do 157 EUR/ha travních porostů.

Farmáři hospodařící v oblastech Natura 2000, které jsou definovány pouze v I. zónách národních parků nebo chráněných krajinných oblastí, mají nárok na 112 EUR/ha travních porostů, tj. 3 082,80 Kč/ha travních porostů, bez ohledu na to, zda se oblast Natura 2000 nachází v LFA či nikoliv.

Nařízení vlády č. 75/2007 Sb. ukládá žadateli mj. splnit ukazatel intenzity chovu hospodářských zvířat v rozmezí min. 0,2 VDJ/ha t. p. (výjimka pro 1. pásma OPVZ) a max. 1,5 VDJ/ha z. p. k 31. 7. příslušného kalendářního roku. Dále ukládá povinnost zajistit posečení travního porostu 2krát ročně a to v termínech do 31. 7. a do 31. 10. nebo zajistit spasení travního porostu min. 1krát ročně do 31. 10. (odložení nebo vynechání jedné ze sečí je možné z důvodu zachování přírodních stanovišť nebo s ohledem na ochranu vzácně žijících organismů za podmínky souhlasného vyjádření příslušného orgánu ochrany přírody). Pro oblasti Natura 2000 je stanoven maximální limit ročního přívodu dusíku pastvou nebo pobytem hospodářských zvířat v množství 30 kg N/ha v průměru na celkovou výměru pasených ploch.

V závislosti na charakteru TTP a způsobu hospodaření mohou zemědělci získat dotace na agroenvironmentální opatření.

V případě, že zemědělec hospodaří ekologicky a je registrován v systému ekologického zemědělství, může čerpat dotaci ve výši 71 EUR/ha zemědělské půdy, tj. 1 954,30 Kč/ha. V návrhu novely nařízení vlády č. 79/2007 Sb. se počítá s navýšením částky na 89 EUR/ha pro ekologické zemědělce hospodařící na travních porostech, kteří veškerou zemědělskou půdu vedenou v LPIS obhospodařují v režimu ekologického zemědělství nebo v režimu přechodného období před zařazením do režimu ekologického zemědělství.

Při hospodaření na *loukách* lze čerpat dotaci v rámci základního dotačního titulu „Louky“ ve výši 75 EUR/ha travního porostu, tj. 2 064,40 Kč/ha. V případě ošetřování luk na území I. zóny zvláště chráněných území (NP, CHKO atd.) se však dotace neposkytuje. Podle charakteru luk jsou poskytovány dotace z nadstavbových titulů. Např. na horské louky, které jsou předmětem řešení projektu UNDP-GEF, je možno čerpat dotaci od 120 EUR/ha (3 303,00 Kč/ha) do 150 EUR/ha (4 128,80 Kč/ha) v závislosti na způsobu obhospodařování. Na území I. zóny zvláště chráněných území se dotace snižuje o 112 EUR/ha, tj. o 3 082,80 Kč/ha.

Speciální dotační titul existuje při obhospodařování travních porostů v ptačích lokalitách – hnízdiště bahňáček a chrástala polního. V těchto ptačích lokalitách je zakázáno aplikovat hnojiva, statková hnojiva a provádět pastvu zvířat. Umožnit přepásání ploch zařazených do titulu „Ptačí lokality na TP – hnízdiště chrástala polního“ je zahrnuto do návrhu novely nařízení vlády č. 79/2007 Sb., přičemž změny by v případě jejich schválení měly platit již pro rok 2008. Návrh počítá s možností pastvy hospodářských zvířat na těchto plochách po provedení první seče, kterou lze v případě tohoto titulu provádět po 15. srpnu.

---

⁹ Podrobněji viz příloha č. 4.

V případě hospodaření na zemědělské kultuře vymezené jako pastvina činí výše základního dotačního titulu 112 EUR/ha (3 082,80 Kč/ha), sazba nadstavbového dotačního titulu „Druhově bohaté pastviny“, které jsou typické zejména pro území Bílých Karpat, je 169 EUR/ha (4 651,70 Kč/ha). V případě pastvin v I. zóně zvláště chráněných území se dotace neposkytuje (základní dotační titul „Pastviny“) nebo je dotace snížena o 112 EUR/ha.

Při kombinaci několika agroenvironmentálních opatření na jednom půdním bloku/dílu nesmí celková dotace překročit 450 EUR/ha travního porostu (tj. 12 386,25 Kč/ha pro rok 2007), přičemž platí, že půdní blok/díl je možno zařadit vždy pouze do jednoho titulu, s výjimkou titulu „trvale podmáčené a rašelinné louky“ a titulu „suché stepní trávníky a vřesoviště“.

Na půdních blocích/dílech ve volné přírodě (tj. kde se více než 50 % výměry půdního bloku/dílu nachází mimo zvláště chráněná území, mimo území ochranných pásem NP nebo mimo území ptačí oblasti) žadatel zařazuje půdní blok/díl do základního titulu „Louky“ nebo titulu „Pastviny“. Nadstavbové tituly, pokud jsou v LPIS vymezeny, může žadatel zvolit dobrovolně.

Na půdních blocích/dílech na území ZCHÚ, ochranných pásem NP nebo v území ptačí oblasti (minimálně 50 % výměry půdního bloku/dílu se nachází v ZCHÚ, v ochranných pásmech NP a v území ptačí oblasti) žadatel zařazuje půdní blok/díl prioritně do vymezeného nadstavbového titulu v LPIS. Případné zařazení do základního titulu musí schválit orgány ochrany přírody¹⁰.

Na údržbu luk a pastvin jsou také poskytovány dotace z Programu péče o krajinu (PPK), který je v garanci Ministerstva životního prostředí ČR. Prostředky jsou, na rozdíl od Programu rozvoje venkova, poskytovány jen z národních zdrojů. Pro oblasti mimo zvláště chráněná území je určen Podprogram péče o krajinu, pro zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma je určen Podprogram péče o zvláště chráněné části přírody a ptačí oblasti.

V závislosti na způsobu kosení luk může farmář využít dotaci od max. 4 000 Kč/ha bez DPH (kosení travních porostů mechanizací s vyloučením mulčování) do max. 16 000 Kč/ha bez DPH (kosení kosou s vyloučením mulčování). Dotace v maximální výši 22 000 Kč/ha bez DPH je poskytována na likvidaci křovinného a dřevinného náletu. Tyto maximální částky jsou poskytovány shodně jak pro zvláště chráněná území, tak pro ostatní oblasti.

V rámci obou podprogramů PPK jsou poskytovány dotace i na přirozený způsob údržby luk a pastvin – extenzivní pastvu. Finančně zvýhodněna je extenzivní pastva ve zvláště chráněných územích a jejich ochranných zónách:

- pastva ovcí a koz: mimo CHKO max. 10 000 Kč/ha bez DPH, v CHKO max. 15 000 Kč/ha bez DPH;
- pastva koní a skotu: mimo CHKO max. 4 000 Kč/ha bez DPH, v CHKO max. 6 000 Kč/ha bez DPH.

Za zvláště ztížených podmínek může být ve všech zmíněných dotačních titulech v rámci PPK maximální sazba zvýšena až o 50 % (první kosení u dlouhodobě nekosených luk, silně podmáčené louky, silně svažitě či kamenité pozemky apod.).

3.2.2 Ekonomická újma při hospodaření v I. zóně CHKO

Z tab. 11 s výčtem dotačních titulů a vyplácených částek, je zřejmé, že podniky, které mají část zemědělské půdy v I. zóně CHKO, nemají nárok na dotace ve výši, kterou mohou získat podniky hospodařící mimo CHKO. Dotace z AEO se neposkytují v případě základních titulů „Louky“ a „Pastviny“ v I. zóně CHKO, kdy je

---

¹⁰ Úplný výčet podmínek včetně komentáře je možno nalézt v příslušných metodikách k provádění nařízení vlády č. 75/2007 Sb. a nařízení vlády č. 79/2007 Sb.

kvantifikována finanční újma na úrovni 2 064,40 Kč/ha za louky, resp. 3 082,80 Kč/ha za pastviny. V případě zařazení půdních bloků/dílů do nadstavbového titulu AEO a obhospodařování nehnoučených luk činí finanční újma 112 EUR/ha t. p. 3 082,80 Kč/ha t. p. Výjimku z redukce výše dotací představují trvale podmáčené a rašelinné louky.

Finanční újma, vznikající v důsledku výše zmíněných opatření, však může být kompenzována stejnou částkou – 112 EUR/ha t. p. (3 082,80 Kč/ha t. p.) z dotačního titulu v rámci oblastí Natura 2000, který je určen pouze pro ptačí zóny a evropsky významné lokality v I. zóně NP nebo CHKO.

Program péče o krajinu (MŽP) zvýhodňuje obhospodařování luk a pastvin extenzivní pastvou v I. zóně ZCHÚ maximálním limitem zvýšeným o 2 000 Kč/ha (pastva koní a skotu), resp. o 5 000 Kč/ha (pastva ovcí a koz).

Významnější diferenciacie ve vyplácených dotacích je tedy způsobena zejména odlišným zastoupením LFA v jednotlivých oblastech Beskyd a Bílých Karpat.

3.3 Náklady na obhospodařování lučních a pastevních porostů

Celkové náklady závisí na technologii ošetřování luk a pastvin. Pro extenzivní hospodaření je optimální kontinuální pastva, tj. nepřetržité pasení zvířat během roku nebo pastevní sezóny na jedné pastvině. Tento systém je používán na rozsáhlých celcích přirozených travních porostů při nízkém zatížení pastviny, nebo na menších, intenzivněji obhospodařovaných pastvinách s vysokým zatížením (Mrkvička J., 2002). Optimálním způsobem ošetřování luk a pastvin z hlediska vlivu na vytrvalost porostu je střídání pastvy a sečení (metoda dělené sklizně, též kontinuální pastva 1.2.3.). Protipólem kontinuální pastvy je rotační pastva, která je definována jako pasení dvou a více pastvin (oplůtků), kde se střídá doba pasení s dobou obrůstání oplůtku (Mládek J., Pavlů V., Hejman M., Gaisler J., 2006). Srovnání rotační a kontinuální pastvy nabízí následující tab. 12.

Tab. 12 – Srovnání rotační a kontinuální pastvy

Ukazatele	Rotační systém	Kontinuální systém
Produkce		
- výnos pastevní píce	stejný nebo mírně vyšší	stejný nebo mírně nižší
- přírůstky zvířat	stejně nebo mírně vyšší	stejně nebo mírně nižší
Náklady		
- pevné obvodové oplocení	stejně	stejně
- mobilní dělicí oplůtky	výrazně vyšší	výrazně nižší
- napájení	výrazně vyšší	výrazně nižší
Potřeba práce		
- přehánění	výrazně vyšší	výrazně nižší
- sečení přebytečné píce a nedopasků	stejně	stejně

Pramen: Mládek J., Pavlů V., Hejman M., Gaisler J. (Eds.), 2006

Základem pro kalkulaci nákladů na obhospodařování luk a pastvin jsou tedy zvolené technologické postupy. Při výpočtech nákladů byly použity postupy uvedené v publikaci „Normativy zemědělských výrobních technologií“ (Kavka M. a kol., 2006) a z výsledků výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků (ÚZEI). Výrobní postupy uvedené v „Normativech“ byly rozšířeny o postupy využívané při obhospodařování luk a pastvin v CHKO, které:

- byly konzultovány s experty CHKO Bílé Karpaty a CHKO Beskydy a vyplývají z legislativy a prováděcích předpisů o ochraně přírody a krajiny,
- vyplývají z podmínek pro přidělování dotací na oblasti Natura 2000 a agroenvironmentální opatření v rámci PRV a dotací v rámci PPK (viz tab. 13 a 15).

Z hlediska technologie obhospodařování luk a pastvin byly porovnány standardní způsob ošetřování TTP, postup ošetřování TTP s nízkými vstupy (extenzivní, Low Input) a postupy ošetřování TTP v I. zóně CHKO při jednosečném a dvousečném využití.

- *Louky – Standard*: Standardní dvousečné využití porostů, které jsou sklizeny převážně ve fázi metání až kvetení travní složky. Hnojení průmyslovými N-hnojivy omezeno a doplněno tekutými statkovými hnojivy.
- *Pastviny – Standard*: Standardní systém oplůtkové (honové) pastvy s nižší úrovní hnojení s využitím převážně tekutých statkových hnojiv (močůvka, zředěná kejda) a při průměrné úrovni ošetřování porostů.
- *Louky – Low Input*: Převážně jednosečné využití extenzivnějších ploch bez aplikace průmyslových N-hnojiv (výjimečně statková hnojiva).
- *Pastviny – Low Input*: Kontinuální pastva jako systém extenzivního využití porostů s nízkými vstupy pro skromná plemena nebo křížence mladého skotu a kojných krav.
- *Louky – CHKO I. zóna*: Jednosečné nebo dvousečné využití extenzivnějších ploch bez aplikace průmyslových a organických hnojiv a s minimem pojezdů na TTP. Postupy respektují omezení vyplývající z příslušné legislativy o ochraně přírody a krajiny.
- *Pastviny – CHKO I. zóna*: Extenzivní pastva bez dodatečné aplikace průmyslových a organických hnojiv na porost a s minimem pojezdů na TTP.

Tab. 13 – Technologie obhospodařování luk

Louky	Mimo CHKO Standard	Mimo CHKO Low Input	I. zóna CHKO
Vápnění	X	X	
Založení (obnova) porostu (1krát za 10 let)	X	X	
Jarní válení	X	X	
Hnojení N	X		
Hnojení tekutými statkovými hnojivy	X		
<i>1. seč + rozhoz píče</i>	X	X	X
Obracení	X	X	X
Shrnování	X	X	X
Sběr sena a odvoz do skladu	X	X	X
Ukládání sena do skladu (+ dosoušení)	X	X	X
Lisování sena	X		X
Odvoz a uložení balíků	X		X
Kontrola uložení sena – průběžně	X	X	X
Shrabání a úklid zbytků po sklizni	X	X	X
Hnojení tekutými statkovými hnojivy	X		
Hnojení PK	X	X	
<i>2. seč + rozhoz</i>	X		(X)
Obracení	X		(X)
Shrnování	X		(X)

Louky	Mimo CHKO Standard	Mimo CHKO Low Input	I. zóna CHKO
Sběr sena a odvoz do skladu	X		(X)
Ukládání sena do skladu + dosoušení	X		(X)
Lisování sena	X		(X)
Odvoz a uložení balíků	X		(X)
Kontrola uložení sena – průběžně	X		(X)
Shrabání a úklid zbytků po sklizni	X		(X)
Mulčování před koncem vegetace	X	X	

Poznámka:

Aktivita označené (X) mohou a nemusí být realizovány.

Náklady uvedené v tab. 14 byly kalkulovány dle metodiky uvedené v “Normativech zemědělských výrobních technologií“ bez přepočtu nákladů na jednotku produkce (t sušiny) z důvodu nejednoznačného určení hektarových výnosů sušiny v případě hospodaření v I. zóně CHKO při jednosečném a dvousečném využití a z důvodu objektivní porovnatelnosti nákladů na ha z. p. (t. p.) s dotacemi ha z. p., resp. t. p.

Tab. 14 nelze interpretovat z hlediska absolutní výše nákladů (vzhledem k inflaci by byly normativní náklady v roce 2007 vyšší), ale je nutno vyhodnotit relaci mezi náklady dosahovanými při normativním standardním způsobu ošetřování luk a extenzivním způsobu využití.

Tab. 14 – Kalkulace nákladů na ošetřování luk

Ukazatel	Spotřeba	Standard	Low Input	I. zóna CHKO (1 seč)	I. zóna CHKO (2 seče)
	Práce (h/ha)	9,82	4,60	4,03	6,26
	Nafta (l/ha)	88,8	48,2	34,2	50,5
	Práce (Kč/ha)	970	447	403	626
	ZM celkem bez PH	6 007	1 657	0	0
	Stroje vč. PH a PM (Kč/ha)	4 676	2 448	2 639	3 153
	VC celkem (Kč/ha)	12 027	4 926	3 041	3 778
	VC + fixní stroje (Kč/ha)	16 052	6 601	4 966	6 347
Pojištění proti živeln. pohromám	Kč/ha	361	148	91	113
Variabilní náklady celkem (VC)	Kč/ha	12 388	5 074	3 132	3 891
Normativ fixních nákladů (FC)	Kč/ha	4 000	2 500	2 500	2 500
Technologické náklady (VC + FC)	Kč/ha	16 412	6 749	5 057	6 460

Poznámky:

Sazba pojištění proti živelným pohromám je kalkulována ve výši 3 % z částky „VC + fixní stroje“.

„ZM“ je základní materiál, „PM“ je pomocný materiál, „PH“ jsou pohonné hmoty.

Náklady při maximálních environmentálních omezeních v I. zóně CHKO se pohybují v závislosti na počtu sečí na úrovni 75-95 % nákladů „Low Input“ varianty (výnos zelené hmoty 9 t/ha) a na úrovni 30-40 % nákla-

dů při normativním standardním způsobu obhospodařování lučních porostů (výnos zelené hmoty 20 t/ha). Skutečné náklady jsou v současné době daleko nižší – pohybují od 4 000 Kč/ha (horská oblast) do 5 000 Kč/ha (kukuřičná a řepařská výrobní oblast). Pokud je stanovena horní hranice nákladů na úrovni 5000 Kč/ha a dolní hranici je snížena o náklady na nakupovaná a vlastní osiva, nakupovaná a vlastní hnojiva a prostředky ochrany rostlin (výsledná hodnota je 3 588,40 Kč/ha), je možno konstatovat, že při extenzivním způsobu hospodaření v I. zóně CHKO jsou náklady zhruba o 10 % nižší než při hospodaření v produkční oblasti bez environmentálních omezení.

Extenzivní způsob obhospodařování pastvin v I. zóně CHKO spočívá pouze v údržbě oplocení před zahájením pastvy a v sečení a odklizení nedopasků. Daný postup přispívá ke snížení rizika zaplevelení porostu a podporuje hustotu travního drnu. Technologický postup a normativní náklady na údržbu pastvin včetně kalkulace pro I. zónu CHKO jsou uvedeny v tab. 15 a 16.

Tab. 15 – Technologie obhospodařování pastvin

Pastviny	Mimo CHKO Standard	Mimo CHKO Low Input	I. zóna CHKO
Vápnění	X	X	
Obnova porostu (1krát za 10 let)	X	X	
Údržba oplocení před zahájením pastvy	X	X	X
Jarní válení	X	X	
Hnojení N	X		
Hnojení tekutými statkovými hnojivy	X		
<i>1. pastevní cyklus (zahájení pastvy)</i>	X	X	X
Roztírání výkalů	X		
Sečení nedopasků	X		X
Odvoz nedopasků	X		
Sklizeň přebytků	X		
Odvoz přebytků	X		
Přihnojení N	X		
<i>2. pastevní cyklus</i>	X		
Roztírání výkalů	X		
Sečení nedopasků	X		X
Sklizeň přebytků	X		
Odvoz přebytků	X		
Přihnojení N	X		
<i>3. pastevní cyklus</i>	X		
Roztírání výkalů	X		
<i>4. pastevní cyklus</i>	X		
Roztírání výkalů	X		
Mulčování po ukončení pastvy	X	X	

Tab. 16 – Kalkulace nákladů na ošetřování pastvin

Ukazatel	Spotřeba	Standard	Low Input	I. zóna CHKO (1 seč)	I. zóna CHKO (2 seče)
	Práce (h/ha)	9,82	4,60	4,03	6,26
	Nafta (l/ha)	88,8	48,2	34,2	50,5
	Práce (Kč/ha)	970	447	403	626
	ZM celkem bez PH	6 007	1 657	0	0
	Stroje vč. PH a PM (Kč/ha)	4 676	2 448	2 639	3 153
	VC celkem (Kč/ha)	12 027	4 926	3 041	3 778
	VC + fixní stroje (Kč/ha)	16 052	6 601	4 966	6 347
Pojištění proti živelným pohromám	Kč/ha	361	148	91	113
Variabilní náklady celkem (VC)	Kč/ha	12 388	5 074	3 132	3 891
Normativ fixních nákladů (FC)	Kč/ha	4 000	2 500	2 500	2 500
Technologické náklady (VC + FC)	Kč/ha	16 412	6 749	5 057	6 460

Poznámka:

Sazba pojištění proti živelným pohromám je kalkulována ve výši 3 % z částky „VC + fixní stroje“

„ZM“ je základní materiál, „PM“ je pomocný materiál, „PH“ jsou pohonné hmoty.

Ve srovnání se standardním technologickým postupem ošetřování pastvin jsou náklady na „Low Input“ hospodaření na úrovni 58 % a náklady na ošetřování pastvin v I. zóně CHKO na úrovni 37 %. Jelikož není výskyt pastvin v produkčních oblastech (kukuřičná a řepařská výrobní oblast) tak častý, je pro kalkulaci rozhodující spíše rozdíl mezi „Low Input“ hospodařením a hospodařením v CHKO. Náklady na ošetřování pastvin v I. zóně CHKO jsou o 36 % nižší než v případě „Low Input“ hospodaření a interval 30-40 % je možno považovat za reálnou úroveň nákladů v I. zóně CHKO oproti extenzivnímu hospodaření v oblastech mimo CHKO. Skutečné náklady na ošetřování pastvin se podle výsledků výběrového šetření nákladovosti zemědělských komodit pohybují od 2 000 Kč/ha do 3 000 Kč/ha. Výběrový soubor je však nedostatečně velký k tomu, aby bylo možno provést podobné kalkulace jako v případě luk.

3.4 Syntéza poznatků z nákladově výnosové analýzy

Horské louky v CHKO Beskydy a CHKO Bílé Karpaty jsou svou polohou a environmentálními omezeními předurčeny k extenzivnímu využití s primárně mimoprodukční funkcí. Pastva se řadí mezi nejstarší formy využívání travních porostů. V současné době nabývá na významu její mimoprodukční funkce, která spočívá především v péči o krajinu a zachování druhové diversity. Při pastevním způsobu ošetřování travních porostů v chráněných územích je důležité optimalizovat zatížení přepásané plochy tak, aby nedocházelo k nežádoucím změnám vegetace.

Uvedené kalkulace, zejména kalkulace nákladů, jsou pouze orientační. Na celkovém výsledku hospodaření zemědělských podniků ve sledovaných oblastech mají ale významný vliv ostatní produkční aktivity (tržby z prodeje masa či živých zvířat, tržby z prodeje plodin na orné půdě a trvalých kultur, mimozemědělské činnosti atd.), které do kalkulace zahrnuté nebyly. Relace mezi hlavními výnosovými a nákladovými položkami

nicméně poměrně dobře vystihují odlišné technologické postupy při údržbě luk a pastvin ve zvláště chráněných územích a v oblastech bez environmentálních omezení.

Na základě porovnání výše uvedeného sledování výnosů a nákladů na obhospodařování luk a pastvin je možno konstatovat, že čím je hospodaření extenzivnější (podle stupně produkčního znevýhodnění), tzn. čím je aplikováno menší množství agrochemických látek a chováno méně hospodářských zvířat na hektar, za současného dodržování agrotechnických termínů a technologických postupů šetrných k životnímu prostředí, tím větší rentability z ošetřování TTP je dosahováno. Tento závěr potvrzuje i finanční analýza, která prokázala lepší finanční zdraví podniků hospodařících v CHKO. Platí to však pouze v případě, že zemědělec plně využívá stávající dotační tituly. Podstatnou roli z hlediska výsledku hospodaření sehrávají odstupňované platby na LFA a dotace z titulu ekologického hospodaření. Snížení administrativní zátěže související se získáváním dotací by pomohlo výrazným způsobem usnadnit čerpání těchto finančních prostředků.

Dotace v produkčně znevýhodněných oblastech je nutné chápat jako platby za produkci veřejného zboží (public goods), které je v daných oblastech poskytováno.

Systém dotací by měl působit jako motivační faktor pro zajištění přirozené údržby krajiny, která byla a je v případě karpatských i beskydských luk formována člověkem. Zároveň je nezbytné dospět k rovnováze mezi extenzivní zemědělskou výrobou a ochranou přírody, aby byl zachován přírodní i kulturní ráz krajiny a druho- vě bohaté luční porosty i pro budoucí generace.

4 ZÁVĚRY A METODICKÁ DOPORUČENÍ

Výzkum, který proběhl v letech 2006 a 2007 na území Beskyd a Bílých Karpat za účelem zjištění životaschopnosti zemědělských podniků hospodařících v produkčně znevýhodněných oblastech a pod vlivem omezení CHKO byl limitován rozsahem dotazníkového šetření u 51 podniků právnických a fyzických osob. Získaná data byla hodnocena jednak statistickou analýzou rozptylu a jednak metodou logistické regrese. Pro finančně ekonomickou a nákladově výnosovou analýzu bylo nutno provést dodatečné zjišťování, které proběhlo u 18 podniků z uvedených 51. Z toho vyplývá, že zjištěné výsledky takto malého souboru lze chápat jako orientační s výzkumnými otázkami a hypotézami, které bude nutno dále ověřit na statisticky reprezentativním souboru. Nicméně lze zformulovat následující závěry:

- podniky hospodařící v produkčně znevýhodněných oblastech charakterizují své ekonomické aktivity jako úděl a poslání,
- podniky jsou ochotny přizpůsobit se nejen přírodním, ale i společenským omezením, chápou důležitost AEO,
- samostatně hospodařící zemědělci jsou přístupni vyšší míře rizika a podnikání se nebojí,
- v podnicích, kde nechybí nástupce, existuje i ochota k rozšiřování TTP nájmem či koupí,
- je zájem realizovat produkci pod regionální značkou, i když marketing zatím nesplňuje očekávání zemědělců,
- jako vysoce rizikový faktor, ohrožující budoucnost podniků v těchto oblastech, zejména PFO, se jeví relativně vysoký věk hospodářů.

Výsledky finančně ekonomické analýzy naznačují:

- lepší finanční zdraví podniků hospodařících na území CHKO, které je dosahováno zejména díky kombinaci vyšších provozních dotací na ha z. p. vyplácených podnikům v oblastech s přírodními a environmentálními omezeními, vyšších tržeb z prodeje zboží a z prodeje vlastních výrobků a služeb v přepočtu na ha z. p. a extenzivnějších způsobů hospodaření ve sledovaných oblastech, tj. nižšími náklady na vstupy do výrobního procesu,
- nižší míru podnikatelské aktivity u podniků hospodařících v CHKO, měřenou rychlostí obratu aktiv.

Nákladová analýza potvrdila závěry finanční analýzy v tom smyslu, že čím je hospodaření extenzivnější (*ceteris paribus*), tím větší rentability z ošetřování TTP je dosahováno. V rámci dané lokality tento závěr platí, ale za předpokladu setrvání současných nástrojů Společné zemědělské politiky EU, resp. dané úrovně finančních podpor.

Dotace v produkčně znevýhodněných oblastech je nutné chápat jako platby za produkci veřejného zboží (*public goods*), které je v daných oblastech poskytováno. Systém dotací by měl působit jako motivační faktor pro zajištění přirozené údržby krajiny a to tak, aby byla nalezena rovnováha mezi extenzivní zemědělskou výrobou a ochranou přírody a krajiny.

V rámci zjišťování ekonomické životaschopnosti zemědělských podniků hospodařících v uvedených podmínkách a s nastavením produkčních omezení bude nutno v krátkém časovém horizontu realizovat další, rozsáhlejší dotazníkové šetření založené na strukturovaném dotazníku s relevantním výběrem požadovaných otázek tak, aby bylo možno:

- stejným metodickým způsobem, který jsme zvolili, porovnat dosažené výsledky v časové řadě,
- ověřit stanovené hypotézy,
- zjistit, jak působí dotační politika rozvoje venkova nastavená pro období 2007-2013,
- zjistit stav a úroveň diverzifikace podnikatelských aktivit v této oblasti včetně podmínek jejich realizace (existence a působení faktorů omezujících podnikání),
- stanovit hranici, po kterou jsou ještě podniky ochotné a schopné hospodařit v náročných horských podmínkách, a po jejímž překročení (jedná se především o úroveň dotací spojenou s efektem z podnikání) by se dané oblasti začaly vyliďňovat. Je zřejmé, že není společenským ani hospodářským cílem nastavených opatření v rámci AEO a CHKO podmínek směřovat k vyliďňování sledovaných regionů.

SOUHRN

Studie je dílčím výstupem projektu UNDP GEF, jehož cílem je posílit vhodnou péči a obhospodařování celosvětově významné biologické rozmanitosti na stanovištích květnatých horských travních porostů (loukách a pastvinách) ve dvou chráněných krajinných oblastech v pohoří Karpat v České republice, a to v Beskydech a v Bílých Karpatech. Výsledky vycházejí z terénního výzkumu z let 2006 a 2007. Cílem výzkumu byla analýza životaschopnosti zemědělských podniků hospodařících v produkčně znevýhodněných oblastech a pod vlivem environmentálních omezení chráněných krajinných oblastí. Studie je členěna do tří hlavních částí, které odpovídají jednotlivým fázím výzkumu.

První část studie je věnována kvalitě života a podnikání zemědělců. Druhá část je věnována finančnímu zdraví zemědělských podniků. Pro analýzu sebraných dat jsme použili dvě statistické metody (analýza rozptylu, logistická regrese) a metodu finanční analýzy. Třetí část studie popisuje výsledky nákladově výnosové analýzy ošetřování horských luk a pastvin.

Tato studie přispívá k doladění mechanismů finanční podpory ES na národní úrovni a k posílení jejich možnosti uplatnění pro zachování horských trvalých travních porostů.

SUMMARY

The study is a part of the project UNDP GEF which has as its objective the enhancement of respective care and utilisation of globally important biologic diversity in floriferous mountain grasslands (meadows and pastures) in two protected areas in Carpathians Mountains in the Czech Republic – The Beskids and White Carpathians. Results of this study are based on field research from 2006 and 2007. The research was aimed at the analysis of the viability of agricultural enterprises which farm in less favoured areas and under the environmental restrictions pertaining to protected landscape areas. The study consists of three main parts which correspond to the stages of the research.

The first part of the study is devoted to the quality of life and business of farmers. The second part deals with financial condition of the farming businesses. For the analysis of collected data we used two statistical methods (analysis of variance, logistic regression) and financial analysis method. The third part of the study describes results of the methodical approach based on the comparison of costs and yields linked to the care of mountainous meadows and pastures.

This study presents the contribution to the fine-tuning of EC financial aid mechanisms on national level as well as to enhancing the possibility of their use in order to protect permanent mountain grasslands.

LITERATURA

- Fiala J. a kol. Pastva v ekologickém zemědělství. Zemědělec, 2008, č. 10, s. 10-11.
- Kavka M. a kol. Normativy zemědělských výrobních technologií. Praha: ÚZPI, 2006. 376 s. ISBN 80-7271-164-4
- Mátlová V. Ovce a kozy v ekologickém zemědělství. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2005. 30s. ISBN 80-7084-479-5
- Mládek J., Pavlů V., Hejman M., Gaisler J. (Ed.) Pastva jako prostředek údržby trvalých travních porostů v chráněných územích. Praha: Výzkumný ústav rostlinné výroby, Ministerstvo životního prostředí ČR, 2006. 104 s. ISBN 80-86555-76-3
- Mrkvička J. Pastvinářství v ekologickém zemědělství. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR v ÚZPI, 2002. 17. ISBN 80-7271-118-0
- Severa M. a kol.: Finanční zdroje na ochranu přírody a krajiny. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2008. 43 s. ISBN 978-80-7212475-6
- Vejvodová A. Podpora extenzivního hospodaření. Zemědělec, 2008, č. 10, s. 9.
- Velich J. Praktické lukařství. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 1996. 57 s. ISBN 80-7105-129-2
- Veselý P., Skládanka J. Pastva v méně příznivých oblastech. Zemědělec, 2008, č. 10, s. 12-13.
- VÚZE: Výběrové šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za roky 1995-2006.
- Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 75/2007 Sb. o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě
- Nařízení vlády č. 79/2007 Sb. o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření.
- Směrnice MŽP č. 2/2007 pro poskytování finančních prostředků v rámci Programu péče o krajinu v roce 2007.
- Plán péče CHKO Beskydy.

Internet:

- CHKO Beskydy www.beskydy.ochranaprirody.cz
- CHKO Bílé Karpaty www.bilekarpaty.cz
- Obchodní rejstřík www.justice.cz
- UNESCO http://www.unesco-kromeriz.cz/udrzitelny_rozvoj/co_je_udrzitelny_rozvoj.pdf

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Základní principy udržitelného rozvoje

1. Propojení základních oblastí života – ekonomické, sociální a životního prostředí; řešení zohledňující pouze jednu nebo dvě z nich není dlouhodobě efektivní.
2. Dlouhodobá perspektiva – každé rozhodnutí je třeba zvažovat z hlediska dlouhodobých dopadů, je třeba strategicky plánovat.
3. Kapacita životního prostředí je omezená – nejenom jako zdroje surovin, látek a funkcí potřebných k životu, ale také jako prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu.
4. Předběžná opatrnost – důsledky některých našich činností nejsou vždy známe, neboť naše poznání zákonitostí fungujících v životním prostředí je stále ještě na nízkém stupni, a proto je na místě být opatrní.
5. Prevence – je mnohem efektivnější než následné řešení dopadů; na řešení problémů, které již vzniknou, musí být vynakládáno mnohem větší množství zdrojů (časových, finančních i lidských).
6. Kvalita života – má rozměr nejen materiální, ale také společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní a další, lidé mají přirozené právo na kvalitní život.
7. Sociální spravedlnost – příležitosti i zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny. Chudoba je ohrožující faktor udržitelného rozvoje; proto je až do jejího odstranění naše odpovědnost společná, ale diferencovaná. Sociálnímu pilíři udržitelného rozvoje se přikládá stále větší význam a udržitelný rozvoj je čím dál častěji chápán jako „Trvalé zlepšování sociálních podmínek v rámci ekologické únosnosti Země.“ Ekonomika v tomto výkladu hraje roli nástroje k dosažení zlepšení sociálních podmínek.
8. Zohlednění vztahu „lokální – globální“ – činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na globální úrovni – vytvářejí je nebo je mohou pomoci řešit (a naopak).
9. Vnitrogenační a mezigenační odpovědnost (či rovnosti práv), tj. zabezpečení národnostní, rasové i jiné rovnosti, respektování práv všech současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost; mluvíme o morální povinnosti k budoucím generacím – zajišťujeme jim možnost života ve zdravém prostředí? Nebudou muset spíše řešit problémy, které dnes my vytváříme a nad kterými přivíráme oči?
10. Demokratické procesy – zapojením veřejnosti již od počáteční fáze plánování vytváříme nejen objektivnější plány, ale také obecnou podporu pro jejich realizaci

Pramen: http://www.unesco-kromeriz.cz/udrzitelny_rozvoj/co_je_udrzitelny_rozvoj.pdf

Příloha 2 – Dotazník obecný a finančně ekonomický

1. Kterou investici do výrobních prostředků považujete za nejdůležitější

- nákup stáda (plemené zvířata, ozdravení chovu, změna plemene..)
- strojní a technologické vybavení
- investice do staveb (oplocení, seník,...)
- rozšíření obhospodař. plochy (nákup půdy, pronájem)

2. Do jaké míry je vaše hospodaření závislé na dotacích?

- dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)
- mám i jiný zdroj příjmu (ze zemědělské činnosti, jiné.....) (40% - 80%)
- dotace nevyužívám, popřípadě jsou jen doplňkem (méně než 40%)

3. Počítáte v budoucnosti s jejich využíváním? Jestli ano, tak kterých?

- ano, budu využívat dotace Mze i Mžp
- budu využívat dotace Mze (SAPS, TOP-UP, LFA, Agroenvi,...)
- budu využívat dotace Mžp (PPK,...)
- nepočítám s jejich využíváním

4. Co vám vadí na současné dotační politice MZe?

- složitá administrativa
- délka závazku (5 let)
- neinformování ze strany ZA, SZIF o změnách
- jiné .....

5. Který požadavek Mze vám nejvíce komplikuje hospodaření, je nejvíc nesmyslný?

6. Znáte význam jednotlivých AOE?

7. Jste ochoten přistoupit i na další zpřísnění AEO a spolupracovat na vytvoření a dodržovat plán s CHKO "Plán hospodaření farmy" vytvořený s SCHKO ?

8. Myslíte si, že jsou vám v zemědělské činnosti kladeny velké překážky ze strany ochrany přírody? Pokud ano, uveďte jaké.

9. Jak řešíte odbyt vašich výrobků (produktů hospodaření)?

- produkty (maso, mléko,..) využívám pro vlastní potřebu
- realizují tzv. prodej „ze dvora“
- mám vyřešený odbyt, jak?.....

10. Produkce jehňat - současný stav

Produkce jehňat - výhled do budoucna při (celoročním) zajištění zpracování (v regionu) a odbytu

11. V čem vidíte hlavní problém odbytu

- neexistence odbytových družstev
- nedostatečné zpracovatelské kapacity v místě a okolí (jatká, mlékárna)
- špatná marketingová podpora (chybí osvěta bioproduktům a ovčím produktům v celé ČR i v regionu)

12. Existuje značka „Vyrobeno v Beskydech“, „Tradice Bílých Karpat“. Máte zájem odbytovat své výrobky pod regionální značkou, která zaručuje původ, kvalitu a šetrnost výrobku vůči život. prostředí?

Pokud ano, o jaké výrobky jde:

Výrobek	Produkt ekol. zemědělství BIO ®	Množství (stav v roce 2005)	
		množst.jednotka*/rok	Kč/rok
	ano/ne	_____/rok	Kč/rok
		_____/rok	Kč/rok
		_____/rok	Kč/rok

Pozn.: Množstevní jednotky: například tuny, kusy, litry

13. Co by jste očekával od získání této značky pro svůj výrobek?

14. Kolik finančních prostředků jste ochoten věnovat podpoře marketingu, regionální značce?

(v procentech z obrátu, ve snížení výkupní ceny)

- 0 – 5%
- 5 – 10%
- víc než 10%

15. Jaké informace zemědělství (nových trendech, dotacích,..) vám chybí?

- informace o dotačních titulech
- odborné zemědělské poradenství
- jiné ...

Dotazník pro subjekty vedoucí účetnictví

Obchodní firma (jméno a příjmení)						
Adresa hospodářství						
IČ (RČ)						
hospodaření v CHKO		ANO	ha	NE		
			pozn.	2004	2005	2006
Výměra obhospodařované zemědělské půdy (LPIS)		ha				
ROZVAHA						
Aktiva celkem		tis. Kč				
B. Dlouhodobý majetek		tis. Kč				
C. Oběžná aktiva		tis. Kč				
<i>C.I. Zásoby</i>		tis. Kč				
<i>C.II. Dlouhodobé pohledávky</i>		tis. Kč				
<i>C.III. Krátkodobé pohledávky</i>		tis. Kč				
<i>C.IV. Krátkodobý fin. majetek</i>		tis. Kč				
A. Vlastní kapitál		tis. Kč				
B. Cizí zdroje		tis. Kč				
<i>B.I. Rezervy</i>		tis. Kč				
<i>B.II. Dlouhodobé závazky</i>		tis. Kč				
<i>B.III. Krátkodobé závazky</i>		tis. Kč				
<i>B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci</i>		tis. Kč				
z toho dlouhodobé		tis. Kč				
krátkodobé		tis. Kč				
VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY						
I. Tržby za prodej zboží		tis. Kč				
A. Náklady vynaložené na prodané zboží		tis. Kč				
II. Výkony		tis. Kč				
<i>II.1. Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb</i>		tis. Kč				
B. Výkonová spotřeba		tis. Kč				
C. Osobní náklady		tis. Kč				
<i>C.1. Mzdové náklady</i>		tis. Kč				
E. Odpisy DNM a DHM		tis. Kč				
N. Nákladové úroky		tis. Kč				
Náklady celkem		tis. Kč	suma položek ve VZZ označených písmeny			
Výsledek hospodaření před zdaněním		tis. Kč				
ANALYTICKÉ ÚČTY k výkonové spotřebě						
B.1. Spotřeba materiálu a energie		tis. Kč				
Spotřeba nakoupených osiv a sadby		tis. Kč	účet 501_A			
Spotřeba nakoupených hnojiv		tis. Kč	účet 501_A			
Spotřeba nakoupených ochranných prostředků		tis. Kč	účet 501_A			
Spotřeba nakoupených krmiv (vč. výživových doplňků)		tis. Kč	účet 501_A			
Spotřeba pohonných hmot		tis. Kč	účet 501_A			
Ostatní spotřeba materiálu a energie ¹⁾		tis. Kč				
B.2. Služby		tis. Kč				
Opravy a udržování strojů		tis. Kč	účet 511_A			
Agrotechnické služby		tis. Kč	účet 518_A			
Agrochemické služby		tis. Kč	účet 518_A			
Plemenářské služby		tis. Kč	účet 518_A			
Veterinární služby		tis. Kč	účet 518_A			
Nájemné budov		tis. Kč	účet 518_A			
Pachtovné		tis. Kč	účet 518_A			
Ostatní služby ²⁾		tis. Kč				
DOTACE						
Dotace provozního charakteru MZe		tis. Kč	z účtu 648			
MŽP		tis. Kč	z účtu 648			
Dotace investičního charakteru MZe		tis. Kč	z účtů 041 a 042			

Poznámky:

1) Spotřeba stavebního materiálu, náhradních dílů a materiálu na opravy, materiálu pro nezemědělskou výrobu, elektrické energie, ostatních paliv, vody atd.

2) Opravy a udržování budov, půdních zlepšovačů, poradenské a servisní služby atd.

Dotazník pro subjekty vedoucí daňovou evidenci

Jméno a příjmení					
Adresa hospodářství					
IČ (RČ)					
hospodaření v CHKO	ANO	ha	NE		
		pozn./řádek	2004	2005	2006
Výměra obhospodařované zemědělské půdy (LPIS)	ha				
MAJETEK a ZÁVAZKY					
Dlouhodobý hmotný majetek / Konečný stav	Kč	(01)			
Peněžní prostředky v hotovosti / Konečný stav	Kč	(02)			
Peněžní prostředky na bankovních účtech / Konečný stav	Kč	(03)			
Zásoby / Konečný stav	Kč	(04)			
Pohledávky vč. poskytnutých úvěrů a půjček / Kon. stav	Kč	(05)			
<i>krátkodobé (splatnost do 1 roku)</i>	Kč	(06)			
<i>dlouhodobé (splatnost > 1 rok)</i>	Kč	(07)			
Ostatní majetek	Kč	(08)			
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček / Kon. stav	Kč	(09)			
<i>krátkodobé (z obchodních vztahů apod.)</i>	Kč	(10)			
<i>dlouhodobé (půjčky, úvěry > 1 rok)</i>	Kč	(11)			
Rezervy / Konečný stav	Kč	(12)			
Majetek celkem / Konečný stav	Kč	(13) součet řádků 01 - 05 a 08			
Součet závazků / Kon. stav	Kč	(14) součet řádků 09 a 12			
Rozdíl majetku celkem a součtu závazků / Kon. stav		(15) ř. 13 - ř. 14			
PŘÍJMY A VÝDAJE					
Prodej zboží	Kč	(16)			
Prodej výrobků a služeb	Kč	(17)			
Příjmy celkem zahrnuté do základu daně ¹⁾	Kč	(18)			
Nákup zboží	Kč	(19)			
Nákup materiálu	Kč	(20)			
Mzdy placených zaměstnanců (hrubé mzdy)	Kč	(21)			
Úroky placené (např. z úvěrů, půjček)	Kč	(22)			
Odpisy celkem	Kč	(23)			
Výdaje celkem zahrnuté do základu daně ²⁾	Kč	(24)			
Výsledek hospodaření (rozdíl příjmů a výdajů zahrnutých do základu daně)	Kč	(25) ř. 18 - ř. 24			
PODROBNĚJŠÍ ČLENĚNÍ nákupu					
Nákup materiálu a energie					
Nakoupená osiva a sadba	Kč	(26)			
Nakoupená hnojiva	Kč	(27)			
Nakoupené prostředky ochrany rostlin	Kč	(28)			
Nakoupená krmiva (vč. výživových doplňků)	Kč	(29)			
Pohonné hmoty	Kč	(30)			
Ostatní nakoupený materiál a energie ³⁾	Kč	(31)			
Nákup služeb					
Opravy a údržba strojů	Kč	(32)			
Agrotechnické služby	Kč	(33)			
Agrochemické služby	Kč	(34)			
Plemenářské služby	Kč	(35)			
Veterinární služby	Kč	(36)			
Nájemné budov	Kč	(37)			
Pachtovné	Kč	(38)			
Ostatní služby ⁴⁾	Kč	(39)			
DOTACE A PODPORY					
Dotace a podpory provozní MZe	Kč	(40)			
MŽP	Kč	(41)			
Dotace a podpory investiční MZe	Kč	(42)			

Poznámky:

1) dle struktury daňového přiznání za rok 2006 řádek 101 v kombinaci s řádky 105 a 106

2) dle struktury daňového přiznání za rok 2006 řádek 102 v kombinaci s řádky 105 a 106

3) Stavební materiál na opravy, náhradní díly, materiál pro nezemědělskou výrobu, elektrická energie, ostatní energie a paliva, voda atd.

4) Opravy a údržba budov a zlepšování půdy, poradenské a servisní služby atd.

Příloha 3 – Statistické metody

Analýza rozptylu je statistický nástroj zkoumání vztahu mezi vysvětlovanými a vysvětlujícími proměnnými. Vychází z toho, že hodnoty vysvětlujících proměnných nabývají malého počtu úrovní (v našem případě dvou), podle nichž lze hodnoty vysvětlovaných proměnných třídit do skupin. Dvě skupiny vysvětlované proměnné mají každá svůj rozptyl – interindividuální variabilitu. Nacházíme z nich průměrný rozptyl (individuální), ve skupinách. Celkový rozptyl vysvětlované proměnné má i rozptyl mezi průměry skupin. Ptáme se, jsou-li hodnoty průměrného rozptylu mezi skupinami „výrazně“, statisticky průkazně, „jiné“, větší, než rozptyl uvnitř skupin, který je určen pouze „náhodnými“ interindividuálními rozdíly mezi osobami. Hodnotí se zde tedy poměr rozptylu mezi skupinami a rozptylu uvnitř skupin. Je-li tento poměr vyšší než tzv. kritická hodnota, (tabelovaná pro určitý počet individuí i určitý počet skupin), pak zjišťujeme a potvrzujeme významný vliv různosti skupin.

Hodnotí se pomocí tzv. F-testu na zvolené hladině významnosti.

V analýze rozptylu je vždy *vysvětlovaná proměnná kvantitativní* a u vysvětlujících proměnných na typu nezáleží. V našich rozborech jde v nich o binární, dichotomické proměnné, ano-ne.

V *logistické regresi* se jako *vysvětlovaná proměnná uvažuje proměnná dichotomická*, kódovaná jako 0 a 1 (ano/ne). U vysvětlujících proměnných na typu nezáleží. Opět se ptáme, existuje-li mezi vysvětlující proměnnou (souborem vysvětlujících proměnných) a vysvětlovanou proměnnou vztah, a existuje-li, jak je silný.

Za předpokladu závislosti vysvětlované dichotomické proměnné Y, je potřebné zavést „spojovací“ proměnnou, která dovoluje spojitě propojit neexistenci události, kódovanou nulou, a existenci události kódovanou jednotkou. Tou je tzv. *logit*, který je logaritmem poměru pravděpodobnosti, „šance“, že událost nastane, k pravděpodobnosti, „šanci“, že událost nenastane. Takový *logit* je pak možno vyjádřit jako lineární závislost na vysvětlujících proměnných a parametry u příslušné vysvětlující proměnné se interpretují jako míry změny šance, že událost nastane, ku šanci, že událost nenastane. Vlastní poměr šancí pak jako exponent této míry změny. Obě tyto hodnoty jsou uváděny v softwarových balíčcích k logistické regresi. Vypočtené hodnoty parametrů jsou opět testovány k nim příslušnými statistickými testy.

U LR je nutno vzít v úvahu, že se udávají u vysvětlovaných proměnných pouze existence, či neexistence. Obsah jejich sdělení je tak nutně menší než u kvantitativních proměnných. Převod na spojitý charakter, byť sníženého vnitřního obsahu, se pak musí řešit změnami v pravděpodobnostech výskytu té které proměnné a jeho interpretace není tak přímočará, jako v běžných regresních vztazích mezi kvantitativními proměnnými.

ANALÝZA ROZPTYLU

Závisle proměnná: skot (FO)

(FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	2193,61	1	2193,61	3,955	0,0533
CHKO (1 ano, 0 ne)	2193,61	1	2193,61	3,955	0,0533
Vysvětleno	2193,61	1	2193,61	3,955	0,0533
Chyba	23297,55	42	554,70		
Celkem	25491,16	43	592,82		

Závisle proměnná: skot

(FO+PO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	177770,90	1	177770,90	2,361	0,1309
CHKO (1 ano, 0 ne)	177770,90	1	177770,90	2,361	0,1309
Vysvětleno	177770,90	1	177770,90	2,361	0,1309
Chyba	3690187,26	49	75309,94		
Celkem	3867958,16	50	77359,16		

Závisle proměnná: skot

(FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	3428,74	3	1142,91	2,072	0,1192
A1 do 35	363,00	1	363,00	0,658	0,4220
A2 35 - 45	1211,44	1	1211,44	2,196	0,1462
A3 45 - 55	3201,33	1	3201,33	5,804	0,0207
Vysvětleno	3428,74	3	1142,91	2,072	0,1192
Chyba	22062,42	40	551,56		
Celkem	25491,16	43	592,82		

Závisle proměnná: skot

(FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	3428,74	3	1142,91	2,072	0,1192
Věk	3428,74	3	1142,91	2,072	0,1192
Vysvětleno	3428,74	3	1142,91	2,072	0,1192
Chyba	22062,42	40	551,56		
Celkem	25491,16	43	592,82		

Závisle proměnná: orná půda R,nájem (FO) (FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	97,68	1	97,68	2,087	0,1560
CHKO (1 ano, 0 ne)	97,68	1	97,68	2,087	0,1560
Vysvětleno	97,68	1	97,68	2,087	0,1560
Chyba	1965,64	42	46,80		
Celkem	2063,32	43	47,98		

Závisle proměnná: skot (+ PO) (FO+PO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	177770,90	1	177770,90	2,361	0,1309
CHKO (1 ano, 0 ne)	177770,90	1	177770,90	2,361	0,1309
Vysvětleno	177770,90	1	177770,90	2,361	0,1309
Chyba	3690187,26	49	75309,94		
Celkem	3867958,16	50	77359,16		

Závisle proměnná: dotace z PPK 2006 (FO+PO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	116559252943,01	7	16651321849,00	2,438	0,0387
hov.maso ano / ne	40960788,66	1	40960788,66	0,006	0,9387
jehňata ano / ne	489595600,46	1	489595600,46	0,072	0,7905
telata ano / ne	1185091852,35	1	1185091852,35	0,174	0,6796
mléko ano / ne	331373505,79	1	331373505,79	0,049	0,8270
zást. skot ano/ne	543455210,71	1	543455210,71	0,080	0,7796
vlna ano/ne	60909354102,56	1	60909354102,56	8,920	0,0052
ovce ano/ne	104416699218,75	1	104416699218,75	15,291	0,0004
Vysvětleno	143164226382,39	16	8947764148,90	1,310	0,2467
Chyba	232176267974,23	34	6828713763,95		
Celkem	375340494356,63	50	7506809887,13		
Celkem	154222,04	50	3084,44		

Závisle proměnná: Souč. stav produkce jehňat; prodej (FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	20307,74	2	10153,87	3,215	0,0504
Ochota k dalším zpřísněním AEO ano / ne	10769,51	1	10769,51	3,410	0,0720
Jsou vám kladeny překážky v z.č. ze str. ochrany přírody	11091,01	1	11091,01	3,512	0,0681
Vysvětleno	20307,74	2	10153,87	3,215	0,0504
Chyba	129470,69	41	3157,82		
Celkem	149778,43	43	3483,22		

Závisle proměnná: Souč. stav produkce jehňat; prodej (FO+PO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	21403,81	2	10701,91	3,868	0,0277
Ochota k dalším zpřísněním AEO ano / ne	10598,35	1	10598,35	3,830	0,0562
Jsou vám kladeny překážky v z.č. ze str. ochrany přírody	12208,02	1	12208,02	4,412	0,0410
Vysvětleno	21403,81	2	10701,91	3,868	0,0277
Chyba	132818,23	48	2767,05		
Celkem	154222,04	50	3084,44		

Závisle proměnná: TTP nájem (FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	27016,16	3	9005,39	1,755	0,1713
Věk	27016,16	3	9005,39	1,755	0,1713
Vysvětleno	27016,16	3	9005,39	1,755	0,1713
Chyba	205221,46	40	5130,54		
Celkem	232237,62	43	5400,87		

Závisle proměnná: TTP nájem (FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	27016,16	3	9005,39	1,755	0,1713
A1 do 35	4750,13	1	4750,13	0,926	0,3417
A2 35 - 45	12591,78	1	12591,78	2,454	0,1251
A3 45 - 55	23589,77	1	23589,77	4,598	0,0381
Vysvětleno	27016,16	3	9005,39	1,755	0,1713
Chyba	205221,46	40	5130,54		
Celkem	232237,62	43	5400,87		

Závisle proměnná: TTP nájem (FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	21445,31	1	21445,31	4,273	0,0449
A4 55 a více	21445,31	1	21445,31	4,273	0,0449
Vysvětleno	21445,31	1	21445,31	4,273	0,0449
Chyba	210792,31	42	5018,86		
Celkem	232237,62	43	5400,87		

Závisle proměnná: TTP nájem (FO)

Zdroj variability	Součet čtverců	St. vol.	Průměrný čtverec	Stat F	Významn.
Hlavní efekty	13604,55	1	13604,55	2,613	0,1134
A3 45 - 55	13604,55	1	13604,55	2,613	0,1134
Vysvětleno	13604,55	1	13604,55	2,613	0,1134
Chyba	218633,07	42	5205,55		
Celkem	232237,62	43	5400,87		

LOGISTICKÉ REGRESE

Závisle proměnná: a) ano, budu využívat dotace (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,9808	0,6770	2,0990	0,1474
a) dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)	1,2862	0,7631	2,8406	0,0919

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 60,9970

Konečný model = 57,8782

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0774

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
a) dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)	3,6190	2,7619	0,8110	16,1505

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: b) budu využívat dotace Mze (SAPS, TOP-UP, LFA (FO+PO))

Minimum závislé proměnné je kódováno jako 0, zbytek jako 1.

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	0,4055	0,5270	0,5918	0,4417
a) dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)	-1,2264	0,6393	3,6805	0,0551

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 68,3097

Konečný model = 64,5062

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0511

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
a) dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)	0,2933	0,1875	0,0838	1,0269

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: a) ano, budu využívat dotace (FO+PO)

Minimum závislé proměnné je kódováno jako 0, zbytek jako 1.

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,0116	0,5839	3,0018	0,0832
a) dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)	1,3481	0,6747	3,9924	0,0457

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 70,6814

Konečný model = 66,2994

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0363

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
a) dotace jsou hlavním zdrojem příjmu (80% a více)	3,8500	2,5975	1,0261	14,4461

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: hov.maso ano / ne (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,6740	0,6292	7,0792	0,0078
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,2685	0,7500	2,8607	0,0908

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 53,4128

Konečný model = 50,2248

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0742

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	3,5556	2,6667	0,8175	15,4635

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: hov.maso ano / ne (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,6740	0,6292	7,0792	0,0078
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,5488	0,7220	4,6014	0,0319

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 66,2233

Konečný model = 60,8105

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0200

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	4,7059	3,3978	1,1430	19,3746

Závisle proměnná: jehňata ano / ne (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	1,7351	0,8745	3,9369	0,0472
Věk	-0,5612	0,2898	3,7499	0,0528

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 60,6328

Konečný model = 56,5652

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0437

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3864

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
Věk	0,5705	0,1653	0,3233	1,0068

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: Ochota k dalším zpřísněním / (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	0,4520	0,4835	0,8739	0,3499
Znáte význam jednotlivých AOE	1,2708	0,6852	3,4397	0,0636

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 55,6506

Konečný model = 52,1286

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0606

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
Znáte význam jednotlivých AOE	3,5636	2,4418	0,9304	13,6498

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MZe (LFA) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	1,3218	0,5627	5,5170	0,0188
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,8563	1,1655	2,5368	0,1112

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 31,1565

Konečný model = 27,9540

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0735

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	6,4000	7,4590	0,6518	62,8398

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: Mze (AEO - ošetř. TP,...) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	1,0296	0,5210	3,9057	0,0481
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,4127	0,9027	2,4491	0,1176

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 38,5580

Konečný model = 35,8392

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0992

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	4,1071	3,7076	0,7001	24,0956

Závisle proměnná: Mze (AEO – ekol. zeměd.) (FO)

Minimum závislé proměnné je kódováno jako 0, zbytek jako 1.

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,3218	0,5627	5,5170	0,0188
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,2417	0,6906	3,2329	0,0722

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 57,6824

Konečný model = 54,1742

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0611

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	3,4615	2,3905	0,8942	13,4000

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: Mze(AEO – ekol. zeměd.) (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,3218	0,5627	5,5170	0,0188
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,4469	0,6649	4,7349	0,0296

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 69,1044

Konečný model = 63,7932

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0212

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	4,2500	2,8260	1,1545	15,6457

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MŽp (PPK,...) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,0296	0,5210	3,9057	0,0481
CHKO (1 ano, 0 ne)	2,4159	0,7221	11,1936	0,0008

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 60,1762

Konečný model = 46,9208

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0003

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	11,2000	8,0875	2,7200	46,1180

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MŽp (PPK,...) (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,0296	0,5210	3,9057	0,0481
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,8181	0,6457	7,9288	0,0049

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 70,5244

Konečný model = 61,6502

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0029

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	6,1600	3,9773	1,7378	21,8359

Závisle proměnná: MZe (AEO – ekol. zeměd.) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,4663	0,6405	5,2410	0,0221
A1 do 35	0,3677	1,0377	0,1256	0,7231
A2 35 - 45	1,4663	0,8623	2,8916	0,0890
A3 45 - 55	1,9772	0,9714	4,1429	0,0418

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 57,6824

Konečný model = 51,6604

Pravostranná pravděpodobnost = 0,1105

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3060

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
A1 do 35	1,4444	1,4990	0,1890	11,0417
A2 35 - 45	4,3333	3,7367	0,7995	23,4870
A3 45 - 55	7,2222	7,0156	1,0760	48,4748

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MZe (AEO – ekol. zeměd.) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,1431	0,3789	0,1426	0,7057
A4 55 a více	-1,3232	0,7442	3,1614	0,0754

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 57,6824

Konečný model = 54,1157

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0590

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
A4 55 a více	0,2663	0,1982	0,0619	1,1450

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MZe(SAPS) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	3,2958	1,0184	10,4746	0,0012
A4 55 a více	-1,8295	1,2030	2,3126	0,1283

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 26,8080

Konečný model = 24,0707

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0980

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
A4 55 a více	0,1605	0,1931	0,0152	1,6962

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MZe (TOP-UP) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	3,2958	1,0184	10,4746	0,0012
A4 55 a více	-2,1972	1,1706	3,5230	0,0605

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 31,1565

Konečný model = 26,6230

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0332

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
A4 55 a více	0,1111	0,1301	0,0112	1,1020

Platný počet pozorování: 44, 0 Vynechán

Závisle proměnná: MZe (AEO – ekol. zeměd.) (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,1431	0,3789	0,1426	0,7057
A4 55 a více	-1,3232	0,7442	3,1614	0,0754

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 57,6824

Konečný model = 54,1157

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0590

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3869

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
A4 55 a více	0,2663	0,1982	0,0619	1,1450

Platný počet pozorování: 44, 7 Vynechán

Závisle proměnná: b) strojní a technol. vybavení (FO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	1,9334	0,9156	4,4585	0,0347
Věk	-0,5237	0,2963	3,1240	0,0771

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 58,7042

Konečný model = 55,3250

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0660

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,4055

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
Věk	0,5924	0,1755	0,3314	1,0587

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: b) strojní a technol. vybavení (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,3185	0,4647	0,4697	0,4931
CHKO (1 ano, 0 ne)	1,4171	0,6185	5,2488	0,0220

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 67,3504

Konečný model = 61,8534

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0190

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
CHKO (1 ano, 0 ne)	4,1250	2,5514	1,2272	13,8648

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: Očekávání od regionální znač (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-1,7918	0,6236	8,2553	0,0041
zájem realizovat v reg. značkách ano / ne	2,8034	0,7479	14,0501	0,0002

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 70,6814

Konečný model = 52,0198

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0000

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
zájem realizovat v reg. značkách ano / ne	16,5000	12,3402	3,8096	71,4647

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: Zájem realizovat v existujících regionálních odbytových značkách výrobek 1, (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,8473	0,3984	4,5229	0,0334
c) špatná marketingová podpora (chybí osvěta bioproduktům a ovčím produktům v celé ČR i v	1,7636	0,6261	7,9330	0,0049

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 70,5244

Konečný model = 61,7792

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0031

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
c) špatná marketingová podpora (chybí osvěta bioproduktům a ovčím produktům v celé ČR i v regionu)	5,8333	3,6525	1,7098	19,9020

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: Zájem realizovat v exist. reg. : (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,4055	0,3727	1,1837	0,2766
c) špatná marketingová podpora (chybí osvěta bioproduktům a ovčím produktům v celé ČR i v regionu)	2,1972	0,7265	9,1474	0,0025

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 69,1044

Konečný model = 57,6056

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0007

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3949

Poměr šancí

	Poměr šancí	Směrodatná chyba	Dolní 95%	Horní 95%
c) špatná marketingová podpora (chybí osvěta bioproduktům a ovčím produktům v celé ČR i v regionu)	9,0000	6,5383	2,1670	37,3789

Platný počet pozorování: 51, 0 Vynechán

Závisle proměnná: d) rozšíření obhospodař. plochy (nákup půdy, pro (FO+PO)

	Koeficient	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Významn.
Konstanta	-0,9953	0,3824	6,7758	0,0092
ovce	0,0092	0,0041	4,9171	0,0266

-2 Logvěrohodnost:

Počáteční model = 68,3097

Konečný model = 61,8777

Statistika poměru věrohodnosti:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,0112

Shoda proložení:

Pravostranná pravděpodobnost = 0,3688

Příloha 4 – Podpora extenzivního hospodaření od roku 2007

Podpora extenzivního hospodaření na travních porostech je od roku 2007 poskytována v rámci osy II Programu rozvoje venkova. Mezi nejdůležitější opatření patří platby v méně příznivých oblastech (LFA platby), platby v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě (Natura 2000 platby) a agroenvironmentální opatření (AEO platby). Žádosti o dotaci u výše uvedených opatření spadají od roku 2008 do režimu tzv. jednotné žádosti, která se podává do 15. května.

U AEO je jednou ze stěžejních podmínek pětiletý závazek, a proto v prvním roce pětiletého období žadatel kromě žádosti o dotaci podává i žádost o zařazení. Termín podání žádosti o zařazení je rovněž do 15. května. Základní podmínkou opatření LFA, Natura 2000 a AEO je dodržování podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu, tzv. GAEC. Každé opatření dále obsahuje podmínky, které zabezpečují dosažení hlavní priority osy II, což je zlepšování životního prostředí a krajiny.

LFA platby

Poskytování LFA plateb upravuje nařízení vlády č. 75/2007 Sb. O platbu může žádat každý zemědělec obhospodařující minimálně 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost v oblasti LFA. Žadatel se při podávání žádosti o poskytnutí platby zaváže, že bude provozovat zemědělskou činnost minimálně na 1 ha travního porostu v LFA, a to po dobu nejméně pěti kalendářních let následujících po roce, za který mu bude poprvé poskytnuta platba v rámci LFA. Mezi podmínky rozhodné pro poskytnutí platby patří kromě dodržování GAEC užívání zemědělské půdy od data podání žádosti do 30. 9., údržba travního porostu pastvou nebo minimálně dvěma sečemi v termínech do 31. 7. a do 31. 10. a dodržení limitů intenzity chovu hospodářských zvířat minimálně 0,2 VDJ/ha travního porostu, maximálně však 1,5 VDJ/ha zemědělské půdy registrované k 31. 7. v evidenci půdy. Pro počet VDJ je rozhodný stav ústřední evidence hospodářských zvířat.

Natura 2000

Platby Natura 2000 jsou poskytovány pouze na plochy, které se nacházejí v oblastech Natura 2000 a současně na území I. zóny národních parků nebo chráněných krajinných oblastí. Podmínky pro poskytování plateb upravuje rovněž nařízení vlády č. 75/2007 Sb. Na rozdíl od LFA plateb není nutné dodržovat intenzitu chovu hospodářských zvířat. Naopak je nutné dodržovat zákaz aplikace hnojiv a statkových hnojiv a v případě pastvy na těchto lokalitách dodržet limit přívodu dusíku pastvou v průměru maximálně ve výši 30 kg dusíku na ha pasené plochy za rok.

AEO platby

Podmínky poskytování dotací v AEO jsou uvedeny v nařízení vlády č. 79/2007 Sb. Travní porosty jsou podporovány konkrétně v podopatření Postupy šetrné k životnímu prostředí titulu Ekologické zemědělství a dále v podopatření Ošetřování travních porostů, které se člení na devět titulů. Ekologické zemědělství na travních porostech je s podopatřením Ošetřování travních porostů vzájemně kombinovatelné. Mezi podmínky tvořící tzv. základní úroveň AEO patří kromě GAEC dodržování minimálních požadavků na použití hnojiv a statkových hnojiv, dále dodržování minimálních požadavků na použití přípravků na ochranu rostlin a dodržování podmínek na ochranu vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů. Další hlavní podmínkou je údržba travního porostu pastvou nebo sečemi, přičemž u titulů podopatření Ošetřování travních porostů jsou podmínky údržby travního porostu definovány specificky pro každý jednotlivý titul. Odlišnosti lze tak najít v daných termínech sečí, v možnostech hnojení i v intenzitě provádění pastvy hospodářskými zvířaty.

Podmínka dodržování intenzity je totožná jako u LFA plateb – tj. minimálně 0,2 VDJ/ha travního porostu, maximálně však 1,5 VDJ/ha zemědělské půdy k 31. 7.¹¹

Navržené změny

V současné době je ze strany povinných připomínkových míst i zástupců odborné zemědělské veřejnosti posuzován návrh změn v podmínkách AEO. Z hlavních bodů návrhu novely nařízení vlády č. 79/2007 Sb. lze zdůraznit následující změny týkající se hospodaření na travních porostech. Tyto změny by v případě jejich schválení měly platit již pro rok 2008. V návrhu novely je zapracováno dorovnání platby pro ekologické hospodaření na travních porostech. Vedení Ministerstva zemědělství ČR rozhodlo o zvýšení sazby na 89 eur/ha. Toto zvýšení je platné pouze pro ekologické zemědělce hospodařící na travních porostech, kteří veškerou zemědělskou půdu vedenou v evidenci půdy obhospodařují v režimu ekologického zemědělství nebo v režimu přechodného období do ekologického zemědělství. U farem se souběhem ekologického a konvenčního hospodaření bude výše dotace na travní porosty ponechána v původní výši, tj. 71 eur/ha. Dotace se vyplácí v korunách, přičemž kurz platný pro přepočítání dotace v roce 2008 činí 26,364 Kč/euro. Cílem navržené diferenciace sazeb v titulu ekologického zemědělství na travních porostech je zvýšená podpora ekologicky hospodařících zemědělců, kteří v tomto systému obhospodařují celou svou farmu. Jako přidaná hodnota tohoto kroku se pak jeví skutečnost, že kontroly v rámci ekologického zemědělství budou rychlejší a tvorba bioprodukce bude transparentnější vůči spotřebitelům. Do návrhu novely je dále zapracován požadavek vznesený zástupci odborné zemědělské veřejnosti na umožnění přepásání ploch zařazených do titulu Ptačí lokality na travních porostech – hnízdiště chřástala polního. Návrh počítá s možností pastvy hospodářských zvířat na těchto plochách po provedení první seče, kterou lze v případě tohoto titulu provádět po 15. srpnu z důvodu ochrany hnízdišť chřástala polního.

Další úprava týkající se hospodaření na travních porostech byla již avizována ministrem zemědělství Gandalovičem.

V nastavení GAEC je jednou z podmínek pro obdržení plné výše dotací uveden zákaz změny kultury travní porost na kulturu orná půda. Tento zákaz vychází z požadavku Evropské komise na udržení poměru stálých pastvin vůči celkové zemědělské půdě. Zákon o zemědělství v rámci definice kultury travní porost však dovoluje jednou za pět let travní porost za účelem zúrodnění rozorat. Rozorání za účelem zúrodnění a provádění obnovy travního porostu se nepovažuje za změnu kultury travní porost na kulturu orná půda. Obnova travních porostů patří mezi radikální způsoby zlepšení druhové skladby porostů, a proto je vhodné vycházet z druhového složení stávajícího porostu a ekologických podmínek stanoviště. V rámci provádění obnovy travního porostu s krycí plodinou bude vyžadováno, aby do 31. srpna byla krycí plodina sklizena a na pozemku se nacházel souvislý travní porost. U opatření AEO a LFA je nutné při obnově travního porostu dodržovat všechny podmínky rozhodné pro poskytnutí dotace, s výjimkou termínu provedení první seče. Za vhodných podmínek lze tedy při provádění obnovy travních porostů finalizovat krycí plodinu, nicméně primární účel obnovy travních porostů, jímž je zlepšení mimoprodukčních, popř. produkčních funkcí travního porostu, musí být zachován.

Návrh novely AEO bude po řádném vypořádání připomínek předložen vládě ČR ke schválení. Celkově lze všechny navrhované změny označit ve svém důsledku za pozitivní jak z hlediska dopadu na zemědělskou praxi, tak z hlediska dosažení cílů AEO.

---

¹¹ Podmínky opatření LFA, Natura 2000 na zemědělské půdě i AEO jsou každoročně zpracovávány do metodik pro zemědělce, které lze nalézt na oficiálních stránkách Ministerstva zemědělství ČR či obdržet v papírové podobě na zemědělských agenturách.

Přímé a národní doplňkové platby

Od roku 2004 je zemědělská půda včetně travních porostů a stálých pastvin podporována ze zdrojů Evropské unie v rámci jednotné platby na plochu (SAPS). SAPS patří ke skupině plateb v rámci EU, které nemají vazbu na aktuální produkci zemědělských komodit a jsou proto označovány jako tzv. platby oddělené od produkce. SAPS je vyplácen zemědělcům, kteří obhospodařují minimálně jeden hektar oprávněné výměry zemědělské půdy, splňujícím podmínky dané vládním nařízením pro příslušný rok.

Tak jako v minulém roce, i letos platí nařízení vlády č. 47/2007 Sb. Zejména podle příslušné legislativy EU musí být předmětná zemědělská půda způsobilá, tzn. nacházet se v dobrém zemědělském stavu k 30. červnu 2003.

Dále musí být tato půda vedena v evidenci zemědělské půdy podle uživatelských vztahů, tzv. LPIS. Přesto, že není nutné vykazovat zemědělskou produkci, je nutné veškerou výměru zemědělsky obhospodařovat a plnit tzv. podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu. V souvislosti s travními porosty a stálými pastvinami se jedná především o dodržení podmínky, že nedojde ke změně této kultury na ornou půdu v rámci trvalého rozorání. Dočasné rozorání, tzv. obnova travního porostu či stálé pastviny, je povoleno při dodržení podmínek daných vládním nařízením jednou za pět let.

SAPS a top-up sazba na hektar zemědělské půdy je charakterem platby SAPS jednotná po celé České republice a pro všechny kultury, jakými jsou např. orná půda, trvalé travní porosty a stálé pastviny.

Výše sazby se úměrně zvyšuje, v roce 2004, kdy nové členské státy včetně ČR obdržely 25 % úroveň přímých plateb ve starých členských státech, činila sazba 1 830,40 Kč/ha, v roce 2007 se 40% úrovní přímých plateb byla sazba 2 791,50 Kč/ha, pro letošní rok, kdy se jedná o 50 % úroveň přímých plateb, se zhruba pro 21 000 žadatelů hospodařících přibližně na 3 492 tis. ha odhaduje sazba na 3 500 Kč/ha.

Sníženou úroveň přímých plateb lze dorovnat v rámci národních doplňkových plateb k přímým podporám, tzv. top-up, ze státního rozpočtu.

V roce 2005 a 2006 byly tyto platby poskytovány na sektory chmele, lnu, některých plodin na orné půdě, brambor na výrobu škrobu a přežvýkavce zcela ve vazbě na produkci. V rámci platby na přežvýkavce byla vyžadována jistá vazba na zemědělskou půdu, bylo nutné dodržet podmínku tzv. intenzity, tzn. vykazat určitou výměru krmných plodin (tj. i výměru travních porostů či stálých pastvin) ve vztahu k počtu přežvýkavců.

Od roku 2007 se podmínky pro nastavení plateb Top-Up změnila novými závaznými vodítky Evropské komise. U přímých plateb v EU bylo u většiny komodit zapotřebí minimálně částečné oddělení od aktuální produkce, respektive bylo umožněno poskytovat platbu vázanou na produkci pouze v omezené výši. Tento princip je nutné dodržovat i v rámci plateb Top-Up.

V roce 2007 byly dorovnány stejné tzv. citlivé sektory chmele, lnu, přežvýkavců, brambor na výrobu škrobu a orné půdy. Kromě škrobu, který byl zčásti poskytován na skutečnou produkci, byly ostatní sektory, například přežvýkavci, podporovány odděleně od produkce, na základě produkce, resp. chovu, k referenčnímu datu 31. března 2007.

Návrh ministerstva pro rok 2008

Pro rok 2008 má ministerstvo zemědělství v úmyslu s určitými úpravami podpořit stejné spektrum citlivých sektorů jako v letech předchozích. Současný návrh předpokládá rozšířit podporu orné půdy na veškerou zemědělskou půdu, tedy včetně travních porostů a stálých pastvin. Návrh top-up pro letošní rok je stále v procesu intenzivního jednání s Evropskou komisí. Po schválení návrhu Evropskou komisí budou podmínky za předpokladu schválení vládou vymezeny příslušným nařízením vlády.

Česká republika vyvíjí maximální úsilí, aby byla zemědělská půda, včetně travních porostů a stálých pastvin, podporována v rámci SAPS i po roce 2010 a snaží se zachovat systém výplaty finančních prostředků na citlivé sektory – těmi jsou zejména len, chmel, přežvýkavci a škrob¹².

---

¹² *Novela nařízení vlády, kterou předložil koncem března ministr Petr Gandalovič, upravuje administraci systému poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám od roku 2008 dále. Doplňkové platby budou nadále směřovat především do sektorů zemědělství znevýhodněných systémem jednotné platby na plochu zemědělské půdy. Oproti minulým úpravám se podstatně sníží administrativní zátěž. Návrh rozlišuje platby oddělené od produkce (decoupled payments): platba na chmel, platba na skot, ovce, popřípadě kozy (tzv. platba na přežvýkavce), platba na zemědělskou půdu, platba na brambory pro výrobu škrob a platby vázané na produkci (coupled payments): platba na pěstování lnu na vlákno, platba na pěstování chmele, platba na chov ovcí, popřípadě koz, platba na chov krav bez tržní produkce mléka. Hospodářské a finanční dopady na státní rozpočet ve výši 7,2 mld. Kč pro celkový počet téměř 25 000 žadatelů jsou kryty pro kalendářní rok 2008 vyčleněnými prostředky státního rozpočtu (v kapitole Ministerstva zemědělství) na národní doplňkové platby k přímým podporám. (zdroj: www.mze.cz).*

POZNÁMKY
